ТАРЯА УРГУУЛГА—ХҮДӨӨ АЖАХЫН ҮНДЭҺЭ ҺУУРИ МҮН

КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй шиидхэбэринүүдые олотоор бэелүүлхын түлөө социалис мүрысөө совет хүдөө тосхонэй ажалшад үргэнөөр дэлгэрүүлнэ. Тэдэнэр ажахын бүхы албаринуудые ашаг ехэтэй болгожэ хүгжөөхын, эгээн лэ багаар рэ гаргаад, газарай гектар бүрэһөө шадаал һаа ехэ продукци абахын тулада шэнэ арга боломжонуудые элирүүлэн ашаглана, ажал оролдолгоёо зорюулна.

«Ороһо таряа абалгые ойрын жэлнүүдтэ таба-долоон миллиард пүүдээр нэмээхэ, тайлбарилан хэлэбэл, 1970 он хүрэтэр бүхы газарһаа 14—16 миллиард пүүд ороһо суглуулжа абаха хойшолуулашагүй зорилго парти табина. Ороһо таряа бүри элбэгээр ургуулан абаха гээшэ бүхы хүдөө ажахые хүгжөөхэ үндэһэ һуури болоно» гээд КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй тогтоол соо хэлэгдэнэ.

Тариагай ажахые хүгжөөхэ талаар манай парти, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитет гүн сэхэ, оролдосотой хүдэлмэри хэдэг байна. КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленум хүдөө ажахые хүгжөөхын түлөө парти болон арадай тэмсэлдэ эрьелтын эхин боложо үгөө һэн. Газар таряалан болон мал ажалые хүгжөөн дэбжээхэ талаар тэрэ гэһээ хойшо орон дотор ехэ хэмжээнүүд бэелүүлэгдээ.

«Орон дотор ороһо таряа саашадаа бүри элбэгээр абадаг болохо тухай, шэнэ болон боро газар элдүүрилхэ тухай» тогтоол арбан жэлэй урда тээ 1954 оной мартын 2-то КПСС-эй ЦК-гай Пленум баталан абаа һэн. Партиин хадаа шиидхэбэри гаргахаһаа урда, шэнэ газарта угаа ехэ анхарал эмхидхэһэн байгаа.

Ороной зүүн районуудта хэдэн арбаад миллион гектар шэнэ газар элдүүрилһэн ушар арадай габьяа, гайхамшагта хуудаһан боложо манай Ехэ ороной түүхэдэ орохол.

Казахстанай, Сибириин Уралай, Новолжиин, Алас-Дурна зүгэй шэнэ газар элдүүрилдэг районуудта партиин уряалаар хэдэн зуу мянган залуу совет патриодууд ошоһон байгаа. Гүрэн хадаа хүдөө ажахын хүсэтэ техникые тиишэ эльгээгээ, шэнэ совхозуудые байгуулхын тулада ехэ мүнгэ зөөри һомолоо, материальна хэрэгсэлнүүдые үгөө. Совет хүнүүд үзэгдөөгүй богонихон саг соо 40 миллион үлүүтэй шэнэ газар элдүүрилжэ, урдань хооһон хубхай байһан тала дайдые шэнэдхэн хубилгаа. Эдэ үргэн тала нютагуудта хэдэн зуун болбосон зохид тосхонууд бии болоо.

Шэнэ газар элдүүрилгэ совет байгуулалтын түгэлдэр хүсые, манай индустриин хүсэ шадалые элирүүлэн харуулна. Шэнэ газар элдүүрилгэ оронийе ороһо таряагаар хангалгые эрид һайжаруулаа, коммунис байгуулалтын түсэбүүдые бэелүүлгэдэ, бүхы совет экономикые хүгжөөлгэдэ тусгаар үүргэ дүүргээ. 1953 ондо таба миллиард пүүд ороһо тараан абтадаг байгаа һаа, шэнэ газар элдүүрилһэнэй ашаар 1962 ондо юһэ миллиард пүүд хүрэтэр ороһо тараан хураагдадаг болоо. Таряа бэлэдхэл эрид ехээр дээшэлээ.

Шэнэ газар элдүүрилгэдэ гаргашалагдаһан мүнгэ зөөри хүсэдөөр, нилээд үлүү гаратар харюулагдаа.

Шэнэ газар элдүүрилдэг районуудай үмэнэ үргэн хараа зам нээгдээд байна. Хүдөө ажахын үйлэдбэриие ашаг ехэтэй болгохын түлөө тэмсэлые мүнөө партиин эмхидхэжэ байхада, шэнэ газар элдүүрилдэг нютагуудай ажалшад ороһо таряа жэл ерэхэ тудам бүри элбэгээр абаха, полинуудай ургасые эрид ехээр дээшэлүүлхэ, мал ажал хүгжөөхэ ёһотой. Гүрэнэйнгөө үмэнэ ехэ харюусалгатай байһанаа мэдэрэн, шэнэ газар элдүүрилэгшэд ороһо тараанай түлөө тэмсэхэдээ, туйлаха зорилгонуудаа тодорхойлоо.

Шэнэ газар дээрэ тараанай үндэр ургаса абаха талаар совхоз, колхозууд нилээд ехэ дүршэлтэй болонхой. Түрүүшүүлэй дүршэлые бүхы ажахынуудай шадабари болгохо, тэрэнэй үндэһөөр ороһо таряа бүри элбэгээр абаха хэрэгтэй.

Ороһо таряа саашадаа бүри ехээр ургуулан абаха хизаарлашагүй арга боломжонууд үйлэдбэриин управлени, область, хизаар бүхэндэ бии. Хүдөө ажахые ашаг ехэтэй болгохо хэрэгтэ үндэһэлэн ороһо таряа, мяха, һү бүри элбэгээр абаха талаар союзна республиканууддай хараалһан хэмжээ ябуулганууд, түсэбүүд КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленум дээрэ һайшаагдаа һэн. Россин Федерациин колхоз, совхозууд бүхыдэнь 5,7—5,9 миллиард пүүд ороһо таряа хураажа абаха, 2,3—2,5 миллиард пүүдыень гүрэндэ худалдаха гэжэ хараална. Украинын, бусад республиканууддай колхоз, совхозууд талха таряа абалгые нилээд дээшэлүүлхэ юм.

Таряа элбэгээр ургуулжа абаха, худалдаха талаар хараалһан түсэбүүдээ амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ партийна организацинуудай, үйлэдбэриин управленинүүдэй хүсэлэл оролдолгые зорюулха шухала. Шэнисын, кукурузын, ешмээнэй, хүрпээгэй, бобово ургамалнуудай ургасые ямар аргаар дээшэлүүлхэ байһанаа ажахы бүхэнэй ажалшад, колхоз, совхозуудай управленинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд һайн мэдэхэ ёһотой. Үтэгжүүлгэ бодолтойгоор, ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ, органо-минеральна холисонуудые, компостнуудые бүри ехээр бэлэдхэжэ газартаа тарааха хэрэгтэй!

Колхоз, совхоз бүхэндэ хэгдэһэн эмхидхэлэй тодорхой хүдэлмэри ажал хэрэгэй амжалтые шиидхэхэ гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй Кремль соо һаяхан зарлаһан зүблөөн дээрэ онсолон тэмдэглэгдээ һэн. Тарилгада бэлэдхэлые түргэнөөр түгэсхэхэ гээшэ гол шухала хэрэг болоно.

Таряа, хүдөө ажахын бусад продукт элбэгээр абахын түлөө мүрысөөн Кубаниин таряашадай жэшээгээр орон дотор үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Энэ хүдэлөөндэ таряашадые бүри олоор хабаадуулха, ороһо тараанай үндэр ургаса абагшадай дүршэлые али болохоор дэлгэрүүлхэ гээшэ хүдөөгэй партийна организацинуудай хүндэтэ зорилго болоно. Бүри 1964 ондо ороһо таряа элбэгээр абаха талаар партиин табиһан зорилго амжалтатайгаар шиидхэгдэхэ ёһотой!

(«Правдын» мартын 2-ой түрүү бэшэгһээ).

Н. В. Подгорный Франциин президенттэй хөөрэлдэбэ

ПАРИЖ, мартын 2. (ТАСС). СССР-эй Верховно Соведэй делегацине толгойлогшо Н. В. Подгорный Франциин Республикын президент де Голльдо мүнөөдэр орожо уулзаа.

Президент де Голльтой Н. В. Подгорныи хөөрэлдэхэдэ, СССР-һээ Францида байдаг элшэн сайд С. А. Виноградов байлсаа.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 54 (10422) | 1964 оной мартын 4, среда | Сэн 2 мүнгэн

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

БАРИЛГЫН ОРГАНИЗАЦИНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Улаан-Үдын ноохо угаадаг фабрикын түрүүшын ээлжээе бариха, ашаглалгада үгэхэ талаар эдэбхитэйгээр хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар иимэ хүнүүдые шагнаха:

Зубков Александр Гавриловичые — Буряадай барилгын управлениин 7-дохи СМУ-гай шулуушадай бригадир.

Калмыков Григорий Николаевичые — Буряадай барилгын управлениин 7-дохи СМУ-гай арматурщик.

Овдий Петр, Ивановичые — «Сибтехмонтажай» Забайкальска хабсаралгын управлениин 4-дэхи хабсаралгын участогай ахалагша прораб.

Петрова Устинья Пимоновнае — Буряадай барилгын управлениин 7-дохи СМУ-гай шэрэшэн.

Спиридонов Факей Ерасовичые — Буряадай барилгын управлениин 7-дохи СМУ-гай комплексно бригадын бригадир.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Л. САБУРОВ.

Улаан-Үдэ. Соведүүдэй байшан. 1964 оной февралиин 29.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР В. И. ШЕВЧЕНКЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын партийна, профсоюзна, ажахын органуудта олон удаан жэлдэ һайнаар хүдэлһыень тэмдэглэжэ, 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан нүхэр **Шевченко** Владимир Илларионовичые — Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын орлогшые, Зүүн-Сибириин түмэр замай VI отделениин начальнигай орлогшые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Л. САБУРОВ.

Улаан-Үдэ. Соведүүдэй байшан. 1964 оной мартын 3.

КПСС-эй обкомой III пленум

ХҮДӨӨ АЖАХЫЕ АШАГ ЕХЭТЭЙ БОЛГОЛГО—ГОЛ ШЭГЛЭЛ

«Хүдөө ажахын продукци түргэнөөр элбэгжүүлхын тулада үтэгжүүлгэ ехээр хэрэглэһэнэй, газар уһалалгые үргэдхэн һайжаруулһанай, ажалаа үргэлжэдэнь оньһожоруулһанай, эрдэм ухаанай болон дүй дүршэлэй туйлалтануудые нэбтэрүүлһэнэй үндэһөөр хүдөө ажахын үйлэдбэриие ашаг ехэтэй болгохо тухай» КПСС-эй ЦК-гэй февралиин Пленумэй шиидхэбэринүүд болон областной партийна организациин зорилго тухай». КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр А. У. МОДОГОЕВ элидхэбэ. Республикада уһалагдадаг газарые үргэдхэн һайжаруулха хэмжээнүүд тухай нэмэлтэ элидхэлые Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи уһанай ажахын управлениин начальник нүхэр В. Г. БОЛЬШАКОВ хэбэ.

Колхоз, совхозуудай, үйлэдбэриин управленинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, Буряадай комплексно эрдэм-шэнжэлэлгын институдай, Буряадай хүдөө ажахын институдай, республиканска турша станциин научна хүдэлмэрилэгшэд, колхоз, совхозуудай партийна организацинуудай, хүдөөгэй парткомуудай секретарьнууд, республикын партийна, советскэ, профсоюзна хүдэлмэрилэгшэд пленумэй хүдэлмэридэ хабаадаа.

Элидхэлые, нэмэлтэ элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ 15 хүн хабаадаһан байна. Газар ажалые ашаг ехэтэй болгохо талаар ажахыдамнай ямар зорилгонууд шиидхэгдэжэ байнаб гэжэ Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин «Сибиряк» колхозой агроном нүхэр ЕЛШИН хэлэбэ. «Шерлаагай» совхозой директор нүхэр МЕДВЕДЕВ үйлэдбэреэ тусхай мэргэжэлтэй болгохо, ажалаа бүхы дээрэнь оньһожоруулха дүй дүршэл тухай хөөрэбэ. Таряалан уһалха тухай, нигэжэ ороһото болон тэжээлэй ургамалнуудай, саахарай свеклын ургаса дээшэлүүлхэ арга хэмжээсэл тухай Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин начальник нүхэр ХОРОШИХ тогтоһон байна. Республикын колхоз, совхозуудта хонин ажал хүгжөөлгэдэ үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэриин ямаар бэелүүлэгдэжэ байһан, саашадаа ямар зорилгонуудай бэелүүлэгдэхэ тухай Буряадай хүдөө ажахын институдай хонин ажал үсхэлхэ кафедрые даагша нүхэр ПИЛДАНОВ хэлэһэн байна.

Мухар-Шэбэрэй управлениин XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр АФАНАСЬЕВ, Хүдэриин совхозой кукурузашан нүхэр ГОНСОРУНОВ, Баргажанай хүдөөгэй парткомой секретарь нүхэр БАЗАРОВ, Зэдын үйлэдбэриин управлениин начальник нүхэр ЛЫСОВ, Яруунын совхозой директор нүхэр АНГАРХАЕВ, ВЛКСМ-эй обкомой секретарь нүхэр ИВАНОВ, Зүүн Сибириин технологическа институдай ректор нүхэр ФРОЛОВ, Буряадай комплексно институдай биологиин таһагые даагша нүхэр ВАХРУШЕВ, овощ ургуулха талаар республикын туршалгын участогые даагша нүхэр ...ЕНКО, Хүдөө ажахын институдай проректор нүхэр БАРНАЕВ, хүдөө ажахын институдай научна хүдэлмэрилэгшэ нүхэр ХАГАНОВ гэгшэд зүбшэн хэлсэлгын үедэ үгэ хэлэбэ.

Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар пленум тогтоол баталан абаа.

Мухар-шэбэрэйхидһээ жэшээ абагты

Гүрэндэ һү худалдаха 1-дэхи кварталай түсэбэй дүүргэлтэ

1964 оной мартын 1-нэй мэдээн

Управленинүүд, аймагууд, бусад ажахынууд	Бүхыдөө худалдаһаниинь (процентээр): Түсэбэй дүүргэлтэ	Бүхыдөө худалдаһаниинь (процентээр): Нёдондонойхитой сасуулхада	Үнеэн бүриһөө худалдаһаниинь (килограммаар)
Мухар-Шэбэрэй	69	124	122
Зэдын	66	133	92
Улаан-Үдын	64	92	120
Хяагтын	57	103	108
Хориин	57	129	82
Баргажанай	54	110	35
Түнхэнэй	51	122	59
Кабанскын	46	92	103
Баунтын	50	94	65

1964 оной түрүүшын хоёр һара үнгэрбэ. Энэ үедэ республикамнай гүрэндэ һү худалдаха 1-дэхи кварталай түсэб 59 процент дүүргэбэ. Үнгэрһэн 9 хоногой туршада гүрэндэ 15.873 центнер һүн худалдагдаба. Энэмнай нёдондоной энэ үеынхиһөө нилээд ехэ болоно.

Мүн гүрэндэ худалдагдаһан һүеэ үнеэн бүридэ абажа харахадашье дээгүүр. Байгша оной хоёр һарада үнеэн бүриһөө гүрэндэ 95 килограмм худалдагдабал, нёдондо энэнь 87 килограмм байһан.

Гүрэндэ һү худалдаха талаар республика дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин ажахынууд түрүүлжэ ябана. Энэ управлениин ажахынууд хоёр һара соо үнеэн бүриһөө 122 килограмм һү худалдаа гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиһөө 16 килограммаар дээшэлээ.

Тус управлениин түрүү ажахынууд эдэ үдэрнүүдтэ гүрэндэ һү худалдаха кварталайнгаа түсэб дүүргэжэ шадаа. Эндэхи Калининай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь Ч. М. Митыпов) управлени дотороо эгээн түрүүлэн гүрэндэ һү худалдаха кварталайнгаа түсэб бэелүүлһэн байна. Энэ колхозой һаалишад, малшад эршэмтэйгээр ажаллажа, һү һаалиня эрид дээшэлүүлжэ, нёдондоной энэ үеынхиһөө гүрэндэ һү худалдалгаяа 2,5 дахин дээшэлүүлжэ шадаа. Илангаяа байгша ондо искусственна аргаар һү бэлдэжэ тугалнуудтаа уулгадаг болоһоор эрид амжалта туйлаба. Мүн үнеэдтээ тэжээлыень заатагүй буйлуулжа үгэдэг.

Эдэнэрэй һүүлээр гүрэндэ һү, мяха, үндэгэ худалдаха кварталай түсэб дүүргэһэн тухайгаа Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхоз (директорынь Б. Б. Юмсунов) мэдээсэбэ. Тус совхоз март һарада 1-дэхи кварталай түсэбһөө гадуур 800 центнер һү гүрэндэ тушааха гэжэ шиидээ.

Кварталайнгаа түсэб амжалтатайгаар бэелүүлжэ байһан бусадшье ажахынууд эндэ олон. Мухаршэбэрэйхид хайшан гээд иимэ амжалта туйлааб? Нэн түрүүн тэдэнэр хаа хаанагүй һолоомоёо хэршэжэ, ууралаар буйлуулжа, силостэй холижо байгаад малдаа эдюулнэ. Таряа талханай зүйлөөр бурдуур хэнэ.

Хоёрдохёор, энэ управлениин ажахынууд республика дотороо эгээн түрүүлэн искусственна һү хэжэ, тугалнуудтаа уулгажа захалһан байна бшуу. Энэ арга хэрэглэһэнэй ашаар нилээд ехэ һүн алмагдажа, гүрэндэ тушаагдаа ха юм.

Гурбадахяар, управлениин ажахынууд һаалишадайнгаа дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэн, һаалишадые материальна талаар урмашуулдаг болоһон байна.

Түрүүшын кварталай дүүрэтэр нэгэ һара үлэбэ. Энэ үедэ колхоз, совхозуудта үнеэд түлэг түрэжэ байнхай. Хэрбээ ажахы бүхэн шэнэ тугаллаһан үнеэдээ үдэртэ гурба—дүрбэ һаажа, һайса буйлуулһан тэжээлээр эдеэлүүлжэ, карбамид болон химическэ бусад зүйлнүүдые хэрэглэбэл, һү һаалиня эрид дээшэлүүлжэ шадаха байна. Тэрэшэлэн хаа хаанагүй искусственна аргаар һү бэлдэжэ, тугалнуудтаа уулгаха, тиигэжэ ажахы доторой хэрэгсэлдэ һүнэй гаргашалгые эрид хороохо хэмжээнүүдые абаха шухала.

Бии байгаа арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэжэ, гүрэндэ һү худалдаха 1-дэхи кварталай түсэб амжалтатайгаар бэелүүлхэ гээшэ дайшалхы зорилго мүн.

Хүдөөгөөр ябабал, ажалшадтай зугаалыт

Республикын болон аймагай түбүүдһээ албанай алибаа хэрэгээр хүдөө гаража, колхоз, совхозуудай бригада, фермэ, гүүртэнүүд дээгүүр аяншалһан тушаалта нүхэдэй тэндэхи ажалшадтай нүхэр ёһоной хөөрэлдөө хэжэ, тэдэндэ элидхэл, лэкцишье уншажа ябахадань ехэ һайн байдаг. Нютагай партийна организацинуудай хэжэ байһан юумэдэнь аша үрэтэй туһа нэмэри боложо үгэдэг гээшэ.

Саанаһаа гэхэ гү, али дээрэһээ ерэһэн хүн манай мэдээ, дуулаагүй һони һонин юумэнүүдые һайса мэдэхэшье байдаг. Тиимэ хүнэй хэһэн хөөрэлдөөн ехэ һонирхолтой, сэдьхэл бодол эзэлмээр байдаг шуу. Эгээл иимэ хөөрэлдөө КПСС-эй обкомой хүдэлмэрилэгшэ нүхэр С. Ц. Субанов манай нютагаар ябахадаа хэһэн байна. Колхознигууд ойлгоогүй гү, али һонирхоһон юумээ тэрээнһээ һуража абаһан байха.

Зүгөөр командировкоор ябаһан хүн лэ гээд иигэжэ хүн зонтой хөөрэлдэжэ, элидхэл лекци олоной урда уншажа ябадаггүй. Ехэнхидээл колхозой контородо һуугаад, иишэ тиишээ гүйлгэлдөөд, гэдэргээ яаралтай ябашадаг. Энэ тон тааралгүй ябадал гэжэ һанагдана.

Ушар тиимэһээ саашадаа дээдэ зургаануудһаа ямар нэгэн тушаалта нүхэр холын колхоз, совхозуудта албанай хэрэгээр ошобол, заатагүй үргэн олон колхознигуудтаймнай хөөрэлдэжэ, шадаал һаа элидхэл, лекци уншажа ябадаг болыт гэжэ хандаха хүсэлэн байна. Хүдөөгэй ажалшадай мүнөө үе сагайнь эрилтэ дээшэлжэ, ойлгосо мэдэсэеэ баяжуулха гэжэ оролдодог болоһониинь гайхалгүй.

Н. Ванчиков,
Зэдын управлениин «Байкал» колхозой партбюрогой секретарь.

Саяанай хормойһоо Мүрэн хүрэтэр

Т ү р ү ү ш ы н а л х а м

КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй материалнуудые «Восточные Саяны» колхозой гэшүүд гүнзэгыгөөр шудалан, ажахыгаа түргөөр хүгжөөхэ, ороһо таряа, һү, нооһо, мяха, тоһо элбэгжүүлхэ хэмжээнүүдые хараалжа байна.

Хүдөө ажахыда химиин ямар үүргэтэй байһые лектор, пропагандистнууд, ажахын мэргэжэлтэд отара, бригада, гүүртэ бүхэнэй малшадта, таряашадта тодо һонороор, удха түгэлдэрөөр, бодото жэшээ дээрэ ойлгуулжа үгэнэ.

Тараан ажал ашаг ехэтэйгээр эрхилдэг болохын түлөө горитой юумэ хэгдэжэ байнхай. Илангаяа газараа һайнаар үтэгжүүлхэ, бии байгаа наг шэбхэеэ дууһан хэрэглэхэ асуудалда ехэ анхарал табигдана. Мүнөө 60 тонно аммиагай уһан, 40 тонно суперфосфат асарагданхай. Таряалан дээрэ 4 мянгаад тонно наг шэбхэ гаргагдаа.

Ажахыгаа бодомжотой зүбөөр эрхилжэ, хямда сэнтэй ороһо таряа, мал ажалай продукци элбэгжүүлхэ талаар түрүүшын алхам хэгдэнэ.

С. Ардуев.

Түнхэн.

Хоёр туйлалта

МУХАР-ШЭБЭР. **(Телефоноор абтаба).** Адууһа малайнгаа ашаг шэмые арьбадхаха зорилго табиһан Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхоз ехэ амжалта туйлаба. Февралиин 28-най байдалаар 1150 центнер һүн гүрэндэ тушаагдажа, кварталайнь түсэб уридшалан дүүргэгдээ. Энэнь — ажалай ехэ туйлалта! Тус совхозойхид үшөө нэгэ туйлалтатай. Эндэхи тахяашад нэгэдэхи квартал соо 42 мянган үндэгэ тушааха түсэбөө үлүүлэн дүүргээ гэхэ гү, али 43 мянга 500 үндэгэн тушаагдаа.

Г. Щепин.

Сэльгеэхэн Сэлэнгын дуулимханда...

Айлшаднай Хяагтын аймагаар ябаад ерэбэ

Вера Лхамажаповагай сэдьхэлээ хүдэлгэн, пианиныи сагаан клавишануудые урахан хурганайнгаа даража эхилхэдэнь, зүрхэ уяруулма хүгжэм зэдэлшэбэ. Дуудажа дүүргэхэдэнь, альга таша нэрьебэ. Ново-Селенгинскын хүгжэмэй һургуулиин 7-дохи классай һурагша Вера багаан иимэ хүндэтэ айлшад — профессорнүүд В. Г. Фере, А. Н. Котляревский, композиторнууд — А. Г. Флярковский, Л. И. Израйлевич, А. А. Нестеров гэгшэдэй альга ташалгада хүртэхэб гэжэ хаанаһаа мэдэхэ бэлэйб. РСФСР-эй композиторнуудай секретариадай нүүдэл заседаниин хабаадагшадай нэгэ бүлэг мартын 2-ой сэлмэг үдэр сэлгеэхэн Сэлэнгын дуулимаар айлшалха зуураа, тус хүгжэмэй һургуулида ороһон, эндэ һуралсажа байдаг 60 хүбүүд, басагадаар уулзаһан, өөһэдынгөө зохёолнуудые тэдэндэ наадажа үгэһэн байна. Һургуулиин директор Будеев, багшанар Лукьянова, Цыреторова гэгшэд ажал хүдэлмэри, һургуули тухайгаа тодорхойгоор хөөрэжэ үгөө.

Ново-Селенгинскдэ оршодог манай совет арадай зүрхэндэ мүнхөөр һанагдаха декабристнууд — Бестужев, Торсон гэгшэдэй хүүрэй дэргэдэ айлшаднай нэгэ хэды дуугай зогсон ёһолоо. Тойроод саһан сагаан тала манаран нэмжыжэ, элдэб бодол түрүүлнэ. Эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэн, аяар энээ руу сүлэгдэһэн декабристнуудай ажаһууһан үедэ Сэлэнгын тала хооһон хуудам байгаа бшуу. Харин мүнөө эндэ ямар ажабайдал бусалнаб, ямар солгёо дорюун дуунууд зэдэлнэб!

Тэрэ үдэртөө айлшаднай, Буряадай композиторнууд Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой (Загастай тосхон) ажалшадта халуугаар угтагдаа. Угтагшадай дунда Хяагтын хүдөөгэй парткомой секретарь Д. Баирбиликтуев, Галуута Нуурай промышленна зонын парткомой секретарь М. Дондубон болон бусад байлсаа.

Колхозой түрүүлэгшэ А. А. Бамбаров айлшадта ажахы тухайгаа хөөрэжэ үгөө, тиихэ зуураа асуудалнуудтань тодорхойгоор харюусаһан байна.

— Манай найруулһан хүгжэм дуу дуулангүй ажаһууха гээшэ хүшэр юм бэзэ, харин танай үйлэдбэрилһэн хилээмэ, мяхагүйгөөр ажаһуужа бүри аргагүй, — гэжэ колхозой клуб соо уулзалга нээхэ зуураа профессор В. Г. Фере тэмдэглээ. — Малшье адуулжа, нүүрһэшье малтажа, хүгжэмшье найруулжа ябаһан совет хүн бүхэн — илгаагүй — нэгэл хэрэгэй түлөө, коммунизмын хэрэгэй түлөө шармайна бшуу.

Удаань Загастай тосхоной уран һайханай бүлгэмэйхид өөһэдынгөө хүсөөр концерт харуулаа. Эндэхи клубай дэргэдэ ажалладаг хоорой, хатарай, драматическа, духовой оркестрэй кружогуудта хабаададаг колхознигууд, багшанар, механизаторнууд, һурагшадай хэзээшье иимэ үндэр хүгжэмэй мэргэжэлтэй айлшадай урда уран шадабаряа харуулаагүйнь мэдээжэ. Тиимэһээ сэдьхэлээ хүдэлгэжэшье болоо. Габэшье, И. М. Фенёвой ударидалга доро хоорой дуулахада, багша Ольга Амоголоновагай бүжэглэн хатархада, огородой бригадын бригадын сагаан толгойто Александр Лубсановай буряад жэнхэни аялга уянгалхада, баран халуунаар альга ташаа. Концертын түгэсхэлдэ айлшаднай өөһэдынгөө зохёолнуудые гүйсэдхэжэ үгөө. Композитор В. Г. Фере Куба аяншалһан тухайгаа хөөрөөд, «Революциин солдат» гэжэ дуугаа дуулаа. Александр Флярковскиин «Манда эб найрамдал хэрэгтэй» гэһэн дуугаа гүйсэдхэхэдэнь, сугларагшад барандаа дэмжэн дуулалдаа.

Колхознигууд айлшадаа халуунаар үдэшөө.

Мүн тэрэл үдэр Москвагай консерваториин профессор С. А. Баласанян буряадай залуу хүгжэмшэдтэй уулзалга хээ. Үдэшэниинь оперо, баледэй театр соо Эрхүүгэй филармониин болон тэрэ театрай нэгэдэмэл оркестр буряад композиторнуудай симфоническа зохёолнуудые гүйсэдхэбэ. Айлшаднай Ж. Батуевай «Сур харбаан», Д. Аюшеевэй «Колхозой хабар» гэһэн симфоническа эскизүүдые, С. Манжигеевэй «Буряад хатар», Б. Ямпиловай «Сасаглан һалбарһан хизаар» гэһэн сюитэ, эпическэ поэмэ шагнаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **1. Композитор Л. И. Израйлевич Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой залуушуулда автограф үгэжэ байна. 2. Композиторнууд (зүүн гарһаа) А. М. Израйлевич, В. Г. Фере өөһэдынгөө дуунуудһаа гүйсэдхэжэ байна. 3. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой клуб соо.**

С. ДОРЖИЕВАЙ фото.

КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй

шиидхэбэри бэелүүлэн

ГАЗАРАА ЭЗЭН ЁҺООР ЭДЛЭХЭ

*** ШЭНЭ-БЭРЭЭНЭЙ МЕХАНИЗАТОРНУУД ТАРЯАЛАНГАЙ УРГАСА ЭРИД ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ ХЭМЖЭЭНҮҮДЫЕ БЭЕЛҮҮЛНЭ.**
*** ЭНЭ ЖЭЛДЭ 1800 ГА ТАРЯАЛАН УҺАЛАГДАХА, ТЭНДЭ 10 МЯНГАН ТОННО ШЭБХЭ ГАРГАГДАХА. * 800 ЦЕНТНЕР МИНЕРАЛЬНА УТЭГЖҮҮЛГЭ АБТАБА. * КОЛХОЗНИГУУД ХИМИ ШУДАЛНА.**

СУУТА ТАРЯАШАН. Социалис Ажалай Герой Серапион Кириллович Киселёвой түрэһэн Шэнэ-Бэрээн нютагай «Гигант» колхозойхид хэдэн жэлэй саада тээ ороохо таряанай үндэр баян ургаса абадаг алдартай байһан юм.

Бүри 1940—48 онуудта газараа эзэн ёһоор элдүүрилжэ, зүбөөр уһалаад, үтэгжүүлээд, га бүриһөөнь 20—30 центнер, зариманһаань 40—50 центнер хүрэтэр алтан шара шэниисэ хуряадаг һэн. Теэд һүүлэй хэдэн жэлдэ газараа мүртэй уһалан, үтэгжүүлэнгүйгөөр, агротехникын заабари муугаар сахидаг болоһон дээрэһээ ороохо таряанай элбэг баян ургаса абажа шадаагүй.

УРДЫНГАА СОЛО ТЭХЭРЮУЛХЭ АРГАТАЙ

Харин бэрхэ таряашад гэжэ хэзээ нэгэтэ суурхаһан алдар солодоо хүрэхэ, түрүү нэрэеэ тэхэрюулхын тула эндэхи колхознигууд нёдондоһоо хойшо бага бэшэ хүдэлмэри хэжэ байна гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Үнгэрэгшэ жэлдэ сагай уларилай хэды таарамжагүй, ганданги хуурай байбашье, тарилгын агротехникэ наринаар сахижа, илангаяа механизаторнуудайнгаа шадамар бэрхэ, оролдосотой һайнаар хүдэлһэнэй ашаар колхоз бүхы дээрээ муу бэшэ ургаса хуряагаа. Хамта дээрээ 35 мянган центнер таряа абаа гэхэ гү, али урзанда жэлэйхиһээ мянга шахуу центнерээр ехэ ороохо хуряагаа һэн. Нэн түрүүн шэниисын тарилга эрид үргэдхэжэ, 2700 гектарта хүргөөд, тэрэнээ гол түлэб сэбэр наарта, намар хахалһан газарта таряа юм. Шэниисэеэ сүм нарин зуруудтайгаар, хэрээһэлүүлэн тариһан байна. Мүн урдань үрэһэеэ хүсэд хүрэхөөр бэлдэнгүй, га бүридэ оройдоол 1,5—1,8 центнер хэжэ таридаг һаа, нёдондо бүхы шэниисэдэ гектарай 2—2,2 центнер үрэһэ тариһан. Эдэ бүгэдын ашаар таряанай ургаса хараа байса дээшэлжэ, бүхы дээрээ ороохоншье һураггүй ехэ абтаа.

Тэрэшэлэн үнгэрэгшэ жэлдэ хартаабхыншье муу бэшэ ургаса хуряагаа. 78 гектар газарһаа га бүриин 63 центнер гэхэ гү, али хамта 4954 центнер хартаабха абтаа. Тиигэжэ гүрэндэ хартаабха худалдаха хоёр жэлэйнгээ түсэб дүүргэээд, хүсэд хүрэхэ үрэһэ хаажа, заримыень гахайн тэжээлдэ таһалаа.

Мүн тэжээлэй ургамалнуудай тарилгын агротехникэ һайнаар сахигдажа, урзанда жэлэйхидэ орходоо 1600 тонно силос ехээр дарагдаһан байна.

БҮХЫ НАЙДАБАРИ—УҺАЛУУРИ, ҮТЭГЖҮҮЛГЭДЭ

Артелиин гэшүүд эдэ зарим тэды амжалтаараа һанаагаа заашье амарнагүй. Ороохо таряанай болон бусад ургамалнуудай бүри баян ургаса абаха арга боломжо, нөөсэнүүдэй үшөөл пилээд ехэ байһаниие һайн мэдэрнэ.

Артелиин 6140 га таряалангай 1884 гектарынь уһанай юм. Теэд тэрэнь хэр һайнаар уһалагдана гээшэб? Сэхыень хэлэхэдэ, бирагданагүй. Уһалууриин 14 системын оройдоо гурбанайнь нэгэн хүдэлгэгдэдэг нэрэтэй. Газар уһалха һубаг ханааб татаха, гол горход дээрэ хаалта боолто шэнээр барихагүйһөө гадна, хуушануудыеньшье һэльбэн заһанагүй.

Эндэ таряалангынь мүртэйгөөр үтэгжүүлэгдэнэгүй. Энээнһээ урагша бригада бүхэн өөһэд өөһэдын хүсөөр наг шэбхэ зөөдэг байһан. Тиимэһээ трактор, машина, хүн дутажа, таряалан дээрэ хаһа сагтаа наг шэбхэ өөдэтэй зөөгдэдэггүй байгаа ха юм.

Мүнөө колхозой хүтэлбэрилэгшэд эдэ алдуу дутагдалнуудаа хараада абажа, таряанай газарта наг шэбхэ гаргаха тусхай оньһожоруулагдамал бригада эмхидхээ. Наг шэбхэ ашаха, обоолхо түхеэрэлгэтэй «ДТ-54» түхэлэй 2 трактор, ехэ тэргэтэй «Беларусь» түхэлэй 6 трактор, нэгэ автомашина тэндэ бүри намар байхаһаа таряалан дээрэ шэбхэ зөөжэ захалаа һэн. Мүнөө бүхыдөө 6000 тонно шэбхэ зөөгдөөд байна. Хабар болотор үшөө 4 мянган тонно шэбхэ гаргагдаха. Һаянай эндэ Бэрээн гол дээрэ бүлүүр-станци тодхоод, түрүүшын 20 га газарта тошон халяагдаба.

—Уһалагдадаг газарые гансахан шэбхээр үтэгжүүлээд, үндэр баян ургаса абаха бэрхэтэй. Тиимэһээ кукуруза, саахарай свёкло, хартаабха тариха газараа үтэгжүүлхын тула 800 центнер минеральна үтэгжүүлгэ худалдажа абахаар захинхайбди. Мүн аммиагай уһа горитойгоор асаруулха һанаатайбди. Гансал тэрэниие газарай хүрьһэндэ оруулха тусхай машина түхеэрэлгэ дутана. Мүнөө мэргэжэлтэд, механизаторнууднай тиимэ машинануудые өөһэдөө түхеэржэ байнхай,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Афанасьев хөөрэнэ.

ТАРИЛГАДА БЭЛЭДХЭЛ — ГОЛ АСУУДАЛ

Эндэ таряалангай ургаса дээшэлүүлхэ эгээл гол асуудал—уһалуури болоно. Үнгэрэгшэ намар уһалууриин бүхы 14 системые һэльбэн заһажа, Шэнэ-Бэрээн, Бурхадай, Хуушан-Бэрээн гэжэ газарнуудта 45 километр утатай һубаг гүнзэгырүүлэн малтаа, аса һалаануудые олоор гаргаа. Тиигэһэнэй ашаар бүхыдөө 1800 га таряалан уһалагдаха аргатай болобо.

—«Үндэр ургасын үндэһэн—эрхим һайн үрэһэн» гэжэ зон зүб хэлсэдэг. Бидэ ороохото ургамалнуудай үрэһэ һайса сэбэрлэжэ, ургаха шанарыень 95 процентдэ хүргөөд, үрэһэнэй-шалгалтын лабораторидо тодоруулаабди. Бүхы үрэһэеэ тарихынгаа урда гексахлоран, дуст хороор һайса хордохобди,—гэжэ артелиин агроном нүхэр Яковлев зугаална.

Машина техникэеэ түргэн заһабарилжа, хабарай тарилгада түгэс бэлдэхэ, механизаторну[...] мэргэжэл шадабариие дээшэл[...]хэ, олоор һургаха зорилгоор [...] хоздо баһал ехэ юумэн хэг[...] Үнгэрөөшэ ноябрь һарада [...]низаторнуудай бүгэдэ ниитын [...]ралсал эмхидхэгдээд, 24 [...] тракторист, комбайнерай [...] жэлдэ һуража байна. Мүн та[...] агрохимиин онол аргануудые [...]дална. Эдэнһээ гадна, бриг[...]нар, звеное даагшад, жиирэй [...]хознигуудшье үдэшэндөө су[...]жа, тарилгын агротехникэтэй [...]нилсана, агрохимиин заабар[...]дые шудалан, минеральна ү[...]жүүлгэ зүбөөр хэрэглэхэ [...] жэлдэ һурана.

Хүдөө ажахыгаа ашаг[...]тэйгээр хүгжөөхэ тушаа КПСС ЦК-гай февралиин Пленумэй [...]хэтэ шиидхэбэринүүдые бэе[...]лэн, эндэхид ерэхэ хабарай тарилгада хэзээ хэзээнэй[...] оролдосотойгоор бэлдэжэ бай[...]

З. ТЭЛИН,
манай штатнабаш[...] корреспондент
Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлени.

Механизатор бүхэнэй оролдолгын ашаар

Хотын ехэ заводой цех соо оробондол, МТМ соонь уужам, һаруул, аятай зохид. Ямаршье орёо оньһотой, түхеэрэлгэтэй хүдөө ажахын машина, хэрэгсэлнүүдые эндээ дүрэн соогоо заһабарилан гаргахаар.

Ажалай тусхай хүбсаһа үмдэһэн, бодомжотой, намдуу, нарин нягта янзатай залуушье, наһажаалшье хүнүүд тус бүридөө ажалтай. Нэгэ зариманиинь элдэб янзын хэһэг металл бэлэдхэнээр хайн тошылдожо, шэнэ часть уралан бүтээнэ, нүгөөдүүлынь таряалан далайда тамардаг комбайнай мотоор мэргэжэһэн хирургдал эсхэн задалаад, «үбшэлһэн» газарынь оншотойгоор олжо аргалаад, дахин амидыруулан табина...

Аммиагай уһа газарай хүрьһэндэ шэнгээн оруулха түхеэрэлгэ шэнээр хэжэ дүүргүүтэй байһан хоёр залуу хүбүүдэй хүл хүнгэдэшэнхэй, ажалдаа шунан орожо, минуташье хии талаар һалгахагүй гэжэ оролдоно хэбэртэй.

— Нёдондо жэлэйхиһээ гурбанһаа үлүү дахин ехэ газарта, 5 мянган гектар таряаланда аммиагай уһа ургасын тэжээл болгон оруулха шиидхэбэри абтаа. Химиин хүсэтэ алхам манай «Сибиряк» колхоздо иимэ дэлисэтэй ябана,—гээд, эдэ хоёр залуушуулай нэгэн ажаллахынгаа забһарта урматай согтойгоор нүхэртөө хандаа.

— Хамтадаа колхоздомнай иимэ 6 түхеэрэлгэ хэрэгтэй ха. Һаядаа булта бэлэн болохонь гэлсэнэ. Лушильнигта тааруулжа табигдаһан нэгэ иимэ түхеэрэлгээр халаанай туршада 30—35 гектарта аммиагай уһа оруулдаг ха юм. Иигэжэнье багсаан бодоо һаа, хараалһан түсэбнай дүүргэгдэхэ. Павлов шэнги бэрхэ трактористнүүд үдэртөө 40—45 гектарта хүргэдэг,— гэжэ нүгөөдэнь харюусаба.

— «Шэдитэ» уһанаймнай гоожохо энээхэн нүхэн арай багадахань гү? Шамтай ярилдаһаар һамааржа, хамагһаань бага нүхэ хэжэрхибэб. Энээниие үргөөд бай, заһаяшии. Маанад шэнги хүн бүхэнэй иимэ хойрогоор ажаллаха болоо һаа, баян ургаса яагаад абтахаб. Мүнөө ажалта үдэртэ 2 килограмм ороохо таряа абаад, юундэшьеб гэмэрэлдэнэбди. Үтэгжүүлгэ һайса хэхэеэ, газараа уһалхаяа залхуурдагай, заримашуулай ажалаа шанаргүйгөөр хэдэгэй, хүдөө ажахыда химиин ямар үүргэтэйе хүн бүхэнэй гүнзэгыгөөр мэдэрээгүй байһанай хойшолон энэ ороохо таряанай хүбаарида толидол хараһанда тодорно бэшэ аал?—гэжэ нүхэрынь һанаһанаа сэхэ руунь хэлэжэрхибэ...

Хүдөө ажахыгаа эрид түргөөр хүгжөөхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй холын хараата шиидхэбэринүүдые гүнзэгыгөөр ойлгоһон эдэ хоёр залуу хүбүүд шэнгеэр, шэнэ эдэбхи хүсэтэйгөөр, юуншьеэ урда сухарихагүй урма зоригтойгоор «Сибиряк» колхозой механизаторнууд ажаллана. «Булта нэгэнэй түлөө, нэгэн бултанай түлөө» гэһэн коммунис ёһоной заншал эндэ бодотоор бэелүүлэгдэнэ.

Һүүлэй хэды жэлэй туршада тус колхозой механизаторнууд хоорондоо мүрысэн ажаллажа, машина техникэеэ, хүдөө ажахын бүхы зэр зэмсэгүүдые урдынхиһаа һураггүй эртэ, январиин хуушаар заһабарилжа дүүргэдэг болоо. Энэ һайшаалтай дүй дүршэл, колхозой МТМ-гэй ажал тухайнь онсолон тэмдэглэмээр.

Таряа хуряалгын, үбһэ тэжээл бэлдэлгын дүүрэмсээр лэ механизатор бүхэн тусхай актаар тушаажа абаһан техникэ, зэр зэмсэгүүдээ бригадиртаа нарибшалан тушаадаг, харин бригадирынь главна инженертээ тушаан үгэдэг. Механизатор бүхэндэ үгтэдэг лимитнэ дэбтэрэй ёһоор, ямар нэгэн тракторай гү, али сеялкын хэр зэргэ хүдэлгэгдэһэниинь, ямар часть, детальнуудай хэдыдэ эбдэрһэн, һэлгэгдэһэниинь, түлишын хэр гаргашалагдаһаниинь, трактористын олоһон олзо тобойсо бэшээтэй байдаг юм. Колхозой главна инженер, шадамар бэрхэ эмхидхэгшэ Александр Сергеевич Багдалов, дүршэлтэй инженер-механик Аюша Аюдаевич Сымбелов гэгшэд эдэ бүгэдыень тон наринаар дууһан шалгажа, даажа абаһан техникэ, зэмсэгүүдээ механизатор бүхэнэй хэр зүбөөр, гамтай һайнаар, бүтээсэ ехэтэйгээр ябуулһаниие тодоруулдаг. Харюусалгадаа абаһан техникэеэ гамтай зүбөөр хэрэглэһэн, техническэ харууһалга заабариин ёһоор алгасгүй хэжэ ябаһан хүнүүд олоной магтаалда хүргэдэг, урмашуулагдадаг.

Иигэжэ намарай халуун хүдэлмэриин үнгэрхэтэй сасуу, урид бүхы талынь бодомжолон табигдаһан түсэбэй ёһоор, колхозой таби гаран механизаторнууд техникэ, зэмсэгүүдээ урматай түргөөр заһабарилжа ородог заншалтай. Гэхэ зуура механизатор бүхэн өөһэдынгөө харюусалгата бүхы жэжэ зэр зэмсэгүүдээ, анзаһа, культиватор, борной гэхэ мэтые жэлһээ жэлдэ заатагүй заһабарилдаг болоо. Иигэжэ ажалаа эмхидхэхэдэнь, колхоздо хабаатай нэгэншье зэр зэмсэг, багаханшье часть, шүрэб хэрэгсэл хайша хэрэг хаягдадаггүй, орхигдодоггүй,—хүн бүхэн даажа абаһан юумэеэ тон гамтайгаар хэрэглэхэ, удаан ябуулха, шанартайгаар заһабарилха гэжэ оролдодог. Харин эгсэ орёо нарин техникэеэ, трактор, комбайнаа бригадно-узловой аргаар заһабарилна. Бүхы детальнуудайнь хүсэд заһабарилагдаһанай һүүлээр өөһэдөө механизаторнууд трактор машинаяа хабсаргалсажа, туршажа, ябуулжа үзөөд, ямар дутаалдалтай байһыень дары элирүүлдэг, заһахаар юумыень дары заһуулдаг.

Заһабарилгын хүдэлмэри эмхитэй түргэнөөр, шанартайгаар үнгэргэхын зорилгоор арбан үдэр болоод механизаторнуудай мүрысөөтэ ажалай дүн гаргагдажа, эрхимүүдтэнь шан үгтэдэг.

Үнгэрэгшэ намарһаа хойшо заһабарилгынгаа ажал шадамараар эмхидхэһэнэй ашаар хүдөө ажахын бүхы жэжэ зэр зэмсэгүүдээ — 68 сеялкэ, сажалка, 45 анзаһа, 24 культиватор, 120 борной январиин 1-дэ, 42 трактор, 5 комбайн январиин 25-да заһабарилжа дүүргэһэн байна. Үбһэ тэжээл, наг шэбхэ шэрэлгэдэ, колхозой элдэб ажалда ябуулагдаһан 8 трактор һаядаа дахин заһабарида табигдахань. Мүнөө үедэ үлөөшэ комбайнуудаа механизаторнууд заһабарилна. Жэлһээ жэлдэ жэшээтэ ажалаараа шалгардаг механизаторнууд И. И. Александров, Г. И. Леонтьев, И. Г. Сороковиков, В. С. Бартаев, И. А. Усольцев гэгшэд эдэ габшагай заһабарилагшадай ёһотой замай залууршад болонхой.

Гансахан аммиагай уһа газарай хүрьһэндэ үтэгжүүлгэ болгон оруулжа, нёдондонойхиһоо 15 мянган центнерээр ехэ ороохо таряа ургуулжа абаха, 3 дахин ехэ минеральна, мүн горитой нютагай үтэгжүүлгэ хэрэглэжэ, ургасаяа эрид дээшэлүүлхэ, колхозойнгоо ажал бүри үргэнөөр оньһожоруулха зорилгоёо механизатор бүхэн бодотоор бэелүүлжэ эхилээ. **Зураг дээрэ:** колхозой главна инженер **А. С. Багдалов** хүсэд бэлдэгдэһэн зэр зэмсэгүүдээ дахин шалгажа байна.

Д. Чимитов,
манай тусхай корр.

Хуушан алдуугаа дабтахагү[...]

1963 оной капитальна һомололгын түсэб 90 процент, барилга-хабсаралга хэхэ түсэб 94 процент, гол барилгануудые ашаглалгада тушаалга 69 процент дүүргэгдээ. Республика доторхи барилгын, хабсаралгын 21 эмхиин 9-ниинь даабаряа дүүргээгүй байшоо. Республика доторхи барилгын эгээл томо организаци болохо Буряадай барилгын управлени нёдондо муугаар хүдэлһэн байна.

Барилгашад түсэбөө жэл бүхэндэ дүүргэнэгүй, барилгын шанар муу байһаар. Энэ дутагдалые усадхаха зорилгоор нёдондо городой барилгын трестнүүд нэгэдхэглэжэ, томо управлени бии болгогдоо һэн. Тэрэнэй мэдэлдэ тусхай механизмууд үгтөөд, өөрын индустриальна баазатай (түмэр, бетон зүйлнүүдые бүтээдэг, мүн гэр байрануудай томо панелиин заводууд, карьернүүд, модо болбосоруулгын цехүүд) бололон юм. Гэбэшье 1963 оной дүн бирагүй байба.

Ямар шалтагаанһаа иимэ ушар тохёолдоноб гэхэдэ, нэгэн доро олон газарта барилга эрхилэгдэжэ, мүнгэ зөөри ба материалнууд, хүдэлмэришэд олон тээшээ тараагдана. Тиигээд ажалай эмхидхэл һайжаруулха, үйлэдбэреэ һайн бэлэдхэлтэйгээр эрхилхэ арга олдоногүй гэжэ тэмдэглэхээр.

Хүдөө нютагуудта капитальна барилга эрхилхэ хэрэгтэ партимнай ехэ анхарал хандуулна. Мүнөө үеын эрилтэ хангамаар барилгануудые хүдөө тосхонуудта хээгүй һаа, хүдөө ажахын үйлэдбэриие ашаг ехэтэй болгохо асуудал шиидхэхэ бэрхэтэй. Һүүлэй табан жэлэй турша соо хүдөөгэй барилгада 30 шахуу миллион түхэриг һомологдоһон байна. Гэбэшье хүдөөдэ барилга муугаар эрхилэгдэдэг зандаа.

«Бурятцелинстрой» тре[...] барилга-хабсаралгын 6 у[...]лениин 5-ниинь түсэбөө [...]гэнэгүй, ехэ гаргаша хэ[...]

Барилга-хабсаралгын х[...]мэриин дутагдалнууд аж[...] эдэбхитэдэй суглаан [...] элирүүлэгдээ. Партиин Б[...]дай обкомой барилга [...] городой ажахын та[...] даагша нүхэр Федоровой [...]рилгын управлениин гл[...] инженер нүхэр Шейнэй [...] хэлнүүдые зүбшэн хэлсэ[...] олон хүн хабаадалсаа. Б[...]га-хабсаралгын управлен[...]дэй, промышленна пред[...]тинуудай хүтэлбэрилэ[...] бригадирнууд, барилгаша[...] дутагдалнуудаа усадхаха[...] шадаа дабтахагүй тухай [...]рэлдөө.

Республикын барилгы[...] хинүүдэй 1964—65 ону[...] туршада бүтээхэ хүдэлмэ[...] түсэб зохёогдожо, ашагл[...]да оруулагдаха шэнэ бар[...] объектнүүдэй болзор т[...] хойлогдожо байнхай. Эн[...]сэб барилгашадай бодото[...]далыень, арга боломж[...]дыень хараада абан, дүү[...] шадахаар лэ табигдажа [...]на. Харин арга болом[...] дүүрэн һайнаар хэрэгл[...] барилгын объектнүүдые [...]тэй материалаар саг [...] хангабал, түсэб даабари[...] гэгдэхэ болоно. Энэ талаа [...]рилгын партийна, профсо[...] организацинуудай урд[...] зорилго табигдана. Респу[...]кын арба мянган барил[...]дые түсэб даабаряа дүү[...] хэрэгтэ эмхидхэн зориг[...]ха, лааһан ажалайнгаа [...] хүн бүхэнэй харюусалга[...] шэлүүлхэ гээшэ нангин [...] болоно. Хүсэ шадалаа [...]дүүлэн, арга боломжоёо [...]наар хэрэглэн, оролдо[...] һайнаар ажаллабал, б[...]гын дутагдалай усадхаг[...] түсэбэй дүүргэгдэхэнь л[...]

Г. Э[...]

Улаан-Үдын «Теплоавтоматика» завод дээрэ коммунис ажалай нэрэ зэргэтэй болохын түлөө мүрысөөн үдэрһөө үдэр бүри үргэдэнэ.

Илангаяа прибор бүтээдэг цехтэ коммунис ажалай ударнигууд олон болонхой. Эндэхид бүхы цехээрээ коммунис ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэнэ. Зураг дээрэ: тус цехэй эрхим слесарьнууд—коммунис ажалай ударнигууд Виктор Малышевский, Анатолий Трусков гэгшэд.

Ф. СОРОКИНОН фото.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур.
1964 оной мартын 4.

КОММУНИС АЛДАРТАН

Клубай ехэ зал соо хүн зон дүүрэн, сендэр дээрэ улаан хилэнгээр хушагдаһан столой саана завод соогоо мэдээжэ, алдар солотой түрүү хүнүүд һуунхай. Профсоюзай завкомой түрүүлэгшын бодожо ерээд:

—Александр Филиппович Подойницыной даадаг бригада манай заводой хүдэлмэришэдэй дундаһаа түрүүлэн, коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ...—гээд мэдүүлхэлээрнь, эндэ сугларагшадай нэрьемэ альга ташалган аадар шэнгеэр адхаршаба.

Удаань олон хүнүүд тэрэнэй бригадые амаршалһан, мүн нүхэр Подойницын өөрөөшье бодожо, заводойнгоо хүдэлмэришэдэй этигэл найдабариие үнэн сэхэ ажал дээрээ харюулхабди гэжэ найдуулаа һэн.

Энэ ушар бүри үнихэн даа, Улаан-Үдын шэлэй заводто болоо һэн. Тэрэ гэһээр дүрбэн жэл үнгэрөө. Энэ үе соо заводой үйлэдбэридэ, мүн Александр Филипповичэй даадаг бригадын ажал хэрэгтэншье ехэхэн хубилалта болоһон байна. Абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргээд, ажалай үшөө ехэ туйлалта тээшэ саг үргэлжэ зорижо ябадаг түрүү хүнүүдтэ иимэ хүндэтэ нэрэ зэргын олгогдодог байһаниие бидэ мэдэнэбди.

Һаяын үдэрнүүдэй нэгэн һэн. Нүхэр Подойницыной хүтэлбэрилдэг бригада түрүүшын халаанда ажаллажа байба. Заводой шэл хайлуулдаг пеэшэнүүд хаба соогоо ашаглагдана. Хүнгэн солбон гэшхэдэлтэй Александр Филиппович хармаанһаа хара шэл гаргажа, хүхэбтэр улаан дүлөөр сороохилон байһан пеэшэнүүдэй амһар руу адаглан харана. Шэл хайлуулгаар баян дүршэлтэй болоһон энэ хүнэй нюдэн заахашье юумэ алдахагүй янзатай. Шэл болодог элһэн, содо, сульфат, доломит гэхэ мэтэнүүдэй алинайнь ехэдэһэн гү, али багадаһые дары ойлгодог тухай тэрэнтэй суг хүдэлдэг нүхэдынь намда хөөрөө бэлэй.

Гурбадахи пеэшэнэй амһарта нэгэ хэды минута соо ажаглалта хэһэнэйнгээ удаа бригадир ута түмэр гохоор унжалдама шэнгэн шэл үлгэн абажа хараад, өөрынгөө һанамжые шихтэ бүридхэдэг цехэй түлөөлэгшэдэ дамжуулна.

Шэнгэн шэл татадаг найман ехэ машина нэгэ жэгдэхэн хүдэлжэл, хүдэлжэл байна. Бригадын гэшүүд өөр өөрынгөө уялгые нягта наринаар дүүргэнэ хэбэртэй.

—Харагты даа, эдэ машинануудай татажа байһан шэлэй лентэнүүдые. Ямар нэгэ шалтагаанаар тэрэниинь таһалдуулжархёо һаа, бэрхэтэй ушар тохёолдохо юм,— гээд, Александр Филиппович хөөрэжэ эхилбэ.

—Теэд тиимэ ушар гарадаг гү?

—Гарадаг лэ гээшэ. Таһалдаһан лентые дахин татажа абахын тула хүдэлмэриингөө хэдэн час гээхэ хэрэгтэй. Тиимэһээ ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэдэ, мүн абаһан уялгымнай дүүргэлтэдэшье ехэ хохидол ушаруулагдана ха юм.

—Иимэ бэрхэшээлтэй дайралдахагүйн тула юу хэхэ хэрэгтэйб?

—Хэхэ юумэн ехэ. Хамагай түрүүн бригадын гэшүүн бүхэн шэл хайлуулха технологи, шэл татаха машиные өөрынгөө табан хургандал мэдэхэ болоно. Жэшээнь, сонхын шэлэй зузааниинь 2 миллиметрһээ дээшэ байха ёһогүй. Хэрбээ тэрэниие хахад миллиметрээр дээшэлүүлбэл, гон ехэ хэмжээнэй шэл хии алдагдаха, продукциимнай өөрынь үнэ ехээр дээшэлдэг байна...

Бригадирай хэлээшэ яаха аргагүй зүб. Хайлуулагдаһан шэнгэн шэлые арьбалан байжа, хэрэгсэлэй шэл болгохын тула тэдэнэр шанга тэмсэл ябуулна. Ондоо областьнуудһаа түмэр замаар асарагдаһан доломит, элһэн, бусад бодосуудые сэбэрлэхэ, хэм хэмжүүрээрнь тааруулан бүридхэхэ, хайлуулха хэрэгтэ хэды ехэ хүшэ хүлһэн гаргашалагдана гээшэб. Үйлэдбэриингөө арга боломжые зүбөөр хэрэглэхын түлөө тэмсэдэг нүхэр Подойницын бригадынгаа ажал зүбөөр эмхидхэжэ, жэл ерэхэ бүри оролдосото ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Үшөө түрүүн, коммунис ажалай хүндэтэ нэрэдэ хүртэхын түлөө тэмсэжэ байха үедөө, тус бригадын 12 гэшүүн заводойнгоо дэргэдэ эмхидхэгдэһэн техническэ һуралсалда барандаа хабаадалсан, шэл үйлэдбэрилгын түрүү технологи һайнаар шудалһан байна. Эгээл эндэһээ, энэ һуралсалһаа тэдэнэй ажалай амжалтын түрүүшын алхамай эхилһэн тухай бригадын нэгэдэхи машинист Иван Яковлевич Буланцев иигэжэ хөөрэнэ:

—Би олохон жэлдэ шэл татадаг машинада хүдэлнэб. Теэд һая болотор мэргэжэлээ гүйсэд шудалааб лэ гэжэ һанадаг байгааб. Мүнөө мэдэхэдэмни, тэрэмнай оройдоошье тиимэ бэшэ байшоо. Жэл ерэхэ бүри үйлэдбэридэмнай шэнэ техникэ, түрүү технологи хэрэглэгдэнэ. Тиимэһээ эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлэнгүй байхын аргагүй. 3-4 жэлэй саада тээ бидэнэр халаан соо дунда зэргээр 6000 дүрбэлжэн метр шэл үйлэдбэрилдэг байгаабди. Мүнөө тэрэ хэмжээнһээ холо ошообди—9 мянгада хүрэжэ ябанабди. Ушар иимэһээ һуралсалда заха хизаар байхагүй. Энээн тухай нүхэдтөөшье ходо хэлэдэгби...

Коммунис ажалай энэ бригадын гэшүүдэй дунда нүхэр Буланцевтал адляар ажал хэрэгээ ойлгодог, юумэ бүхэндэ эзэн ёһоор хандадаг хүнүүд олон юм. Владимир Ефимович Петровые гү, али Иван Васильевич Махаловые абаад үзэел. Эдэнэй алинииньшье халаан соо тусхай мэргэжэлэй ажал дүүргэдэгшье һаа, ямар нэгэ нүхэрэйнгөө хэдэг хүдэлмэриие «шадахагүйб» гэжэ хэлэхэгүй. Юуб гэхэдэ, бригадын гэшүүд барандаа олон мэргэжэл шудалһан дээрэһээ шэл үйлэдбэрилгын ямаршье участогта хүдэлжэ шадаха болонхой.

Энэ асуудалда бригадир Александр Филиппович өөрөө ехэ анхарал хандуулдаг хүн. Урзанда жэлдэ Донбассай Константиновскын шэлэй заводой дэргэдэ түрүү дүй дүршэлэй 6 һарын курса нээгдээ һэн. Тэрэ курса дүүргэһэн нүхэр Подойницын ойлгожо абаһан юумэеэ өөрынгөө заводойхидой бүгэдын шадабари болгохын тула ехэ оролдолго гаргаһан байна. Мүн Москва шадарай Батащевско шэлэй заводто шэл отолхо, багсалха хүдэлмэри[...] анха түрүүн оньһожоруулагд[...] байгаа. Александр Филипп[...] энэ дүй дүршэлые өөһэдтөө [...]лан ябаха талаар мүн л[...] габьяатай юм.

...Халаанай хүдэлмэриин [...] бригадирта сүлөөтэйхэн байха [...] балайшье байдаггүй. Шанар[...]тай шэл хайлуулхын тула [...]шэн бүхэнэй халууе 1475 [...]дусһаа доошо оруулжа болохо[...] шэл татадаг машинануудые [...] жэгдээр хүдэлгэхэ хэрэгтэй. [...]мэтын технологическа эрилтэ[...]дые наринаар сахидаг дээрэ[...] нүхэр Подойницыной бригада [...]лэдбэридөө голодоһо гаргахаа [...]лиһоор үнинэй. Мүнөө хал[...] соо 8 мянга шахуу дүрбэл[...] метр шэл гаргаха нормоёо [...] бригадынхид 9 мянга хүрэ[...] дүүргэнэ.

Долоон жэлэй түсэбые бол[...]һоонь урид дүүргэхын түлөө т[...] сэлдэ хам оролсоһон Алекса[...] Филиппович Подойницыной б[...]гада һара бүридэ даалгабари[...] гадуур 3-4 мянган дүрбэл[...] метр шэл үйлэдбэрилжэ, Эхэ о[...]нойнгоо шэнэ барилгану[...] эльгээнэ. Иигэжэ коммунис а[...]лай тугые дээрэ үргэжэ ябаһ[...] тус бригадын гэшүүд России ф[...]дерациин 30 миллиардта ө[...]дынгөө хубитые билтарма дүү[...]нээр оруулжа байна. Мүнөө ш[...]лэй завод гансахан республи[...] дотороо бэшэ, харин Зүүн-[...]бириин совнархозой түрүү пре[...]приятинуудай нэгэн болоо. Эн[...] нүхэр Подойницыной бригад[...]хидай жэшээгээр коммунис а[...]лай нэрэтэн улам олошор[...] байна.

Б. ДАШИЕВ.

РСФСР-эй композиторнуудай союзай секретариадай нүүдэл заседаниин эхилээд байхада

ШЭНЭ ДУУНУУД БИИ ГҮ? БИИ.

Үнэхөөрөөшье бии болоо. Илангаа һүүлэй хэдэхэн жэлнүүдтэ шэнэ буряад дуунууд яһала олоор зохёогдоо. Яһала олон дуунууд жэл бүри хэблэгдэжэ, олоной дунда та...:

— Шэнэ дуунууд үгы!..

— Хүгжэмшэд, шүлэгшэд бэшэгүй, хайхарнагүй!..— гэһэн гомдонууд тон хомор болоо.

— Шүлэгшэднай дуу үсөөнөөр бэшэнэ, муугаар бэшэнэ,— гэлдэ... абяан композиторнуудай зүгһөө ...улданагүй.

— Хүгжэм зохёогшод ойлгогдо...гүйгөөр, орёогоор найруулна,— ...д, урдаһаань «шорой шэдэхэ» ...дал поэдүүдэй зүгһөө гарана...й.

Харин зүгөөр... Эндэ нэгэ «зү...өөр» бии байһые элирхэйлхэ хү...тэйб. Илангаа мүнөө, Улаан-Үдэ боложо байһан РСФСР-эй композиторнуудай холбооной секретариадай нүүдэл зүблөөнэй хэлэлгэдэ, энэ асуудалые табижа, эб ...ень олохо хэрэгтэй байна.

Доро хэлэгдэхэ үшөөхэн тэды ...лнууд хадаа Буряадай композиторнуудай 3-дахи пленумые үгүүлэн «Буряад үнэндэ» 1962 ондо гараһан «Буряад дуунууд тухай ...н һанамжадайм» үргэлжэлэл ...оно.

...Арадай дуунуудай абдар ханза ...ргүй! Уянгатайшье, аянгатай... дуунууд, үргэн сээжын үргэдэ... үри зүрхэнэй доһолсо дуулаха ...нууд, түүхэ түрэеэ домоглоһон, ...н жаргалаа магтаһан дуунууд ...үбэргүй салгидажа байдаг. Эдэ ...ехэ долгин сооһоонь хүгжэм..., дуушад, зохёолшод, композиторнууд оюун умдаасхалаа удха... абадаг гээшэ. Имагтал удхалан ...ад үнгэрдэг бэшэ,— тэрэ сал...ан соогуурнь уран бэлигээ ...лэн донгодоно, тиигэжэ тэрэ ... хүгжэмэй мүнхын хара уһан хэзээ хэтэдэшье бү шэргэһэй гэжэ улам ехээр, улам баян бардамаар, улам гоё һайханаар дэлбэрэн сохилһой гэжэ эршэмтэйгээр ажаллана. Тиин мүнөө, уужам Буряад орон соогуур шэнэ шэнэ дуунууд— Коммунис парти тухай, агуу Ленин тухай, Совет Эхэ орон тухай, манай үеын хүнүүдэй һанал бодол, ажал хүдэлмэри, инаг дуран, эршэ хүсэн тухай дуунууд улам олоор дэлгэрнэ.

Буряадай композиторнуудай зохёоһон тиимэ дуунууд илангаяа һүүлэй хэдэхэн жэл соо элбэгжэээ. Урданшье һайн дуунууд яһала гарадаг байгаа. Теэд имагтал һүүлэй жэлнүүдтэ тэдэнэй зохёоһон дуунууд аялга найруулгаараашье, уран мэргэжэлээрээшье онсо шалгаржа, олоной анхарал татадаг болоо.

Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, минии һанамжаар, һүүлэй үедэ манай композиторнууд тусгаар мэргэжэлээ оролдосотойгоор дээшэлүүлнэ, тэдэнэр ородой болон бусад совет арадуудай, хамагай түрүүн түрэл арадайнгаа дуунуудай аялга шэнжые гүнзэгыгөөр шудална, тиигэжэ тэдэнэй сээжэ сэдьхэл үргэдөө, досооһоонь үлэ мэдэг хаалгатай байһан уянгата урасхал харьялан гараа, удха найруулгын шэнэ шэнжэ хизааргүй үргэн болоно үгөө. Урдань, ганса хүндэ шүтэдэг эрэмдэг үедэ, эдэ бүхы шэнжэ шанар һүүдэртэ байһаниинь мэдээжэ.

Гадна һүүлэй үедэ залуу композиторнуудай үрган гараһан ябадал хадаа шэнэ дуунуудай олошоролгодо нилээд ехэ түлхисэ боложо үгөө.

Зүгөөр эдэ бүхы шэнэ дуунууд барандаа арад түмэнэй дунда үргэнөөр таранагүй, олон зон сэдьхэлэй шэмэг, шэхэнэй хужар болгоногүй гэжэ хэлэхэ дуран хүрэнэ.

Һүүлэй үедэ бэшэгдэһэн шэнэ дуунууд яһала олоор хэблэгдэдэг болоһониинь һайн. Жэшээлхэдэ, Буряадай номой хэблэл Бау Ямпиловай, Дандар Аюшеевэй, Жигжит Батуевай дуунуудай (үгэтэйнь, хүгжэмтэйнь) тусгаар номуудые, мүн эхилэн бэшэжэ байгаа залуу композиторнуудай дуунуудай сорсолбори гаргаһан, жэл бүри хамтын сорсолбори дуунуудые хэблэдэг болоһон байха юм. Һаяхан үхибүүдэй дуунууд хэблэгдэбэ. Гадна Арадай зохёолой байшангай зүгһөө тусгаар хуудаһанууд гаргагдадаг, эстрадна сборник соо, газетэнүүд дээрэ хэблэгдэдэг, радиогоор саг үргэлжэ дамжуулагдадаг гээшэ. Тиигэбэшье олонхи дуунууд үшөөл дуулагдаадүй, дуулаха эзэеэ олоодүй, олоной хоолойдо хүрөөдүй хэбтэжэ байха юм.

Энэ юун дээрэһээ болоно гээшэб? Энэ асуудалда элдэб олон харюунууд үгтэлэг.

— Дан орёо байна, ойлгогдоногүй,— гэжэ зоной дунда сүхэрэнгеэр хэлсэдэг.

— Үгэ хүгжэм хоёрын таараландагүй, дуулахада хүшэр, тородоһотой,— гэжэ дуушад дала мүрөө хабшадаг.

— Шэнэ дуунуудыемнай тарааха ябадалда зохихо газарһаа анхарал хандуулнагүй, дуушад оролдосотойгоор һуранагүй, репертуартаа олоор абанагүй,— гэжэ найруулагшад альгаа дэлгээн буляалдадаг.

Эдэнэй хэниинь зүбтэй, хэниинь буруутай гээшэб? Минии һанахада, барандаа зүбтэй байна! Шэнэ дуунуудтамнай эдэ гурбан дутагдалнууд гурбуулаа бии.

Нэгэдэхеэр, үнэхөөрөө дан орёогоор, буряад дуунай аялга хухалгада тааруугүйгөөр, зохидгүйгөөр («Аялгада зохирое» гэжэ буряадуул ёохортоо дууладаг шуу!) найруулагдаһан дуунууд дайралдадаг. Жэшээнь, үгэнь яһала сохидоһотой, удхатай һайн аад, хүгжэмынь таагүй байха гү, хүгжэмынь тон аятай аад, үгэнь шэртэһэтэй, агируутай, удхаар балар байха ушарнууд үзэгдэдэг. Энээнэй шалтагаанинь нэгэ: композиторнууд шүлэг зохёолгын, үгэ хүүрэй бүхы шэнжэ шанарые хүсэд шудалдаггүй, юрэ тухайлбари тэды байдаг; поэдүүд хүгжэм зохёолгын, ното аялгын бүхы нугалбари хухалбаринуудые түһөөлжэшье хүсэд мэдэхэгүй, мэдэхээ ехээр оролдодогшьегүй. Тиимэ дээрэһээ композитор поэт хоёр хошуу ниилүүлэн хүдэлжэ шададаггүй. «Ши ойлгоногүйш», «би ойлгоноб» гэлдэжэ буляалдаха, «сэсэрхэлдэхэ» ябадалнууд гарадаг.

Хоёрдохёор, дээрэ хэлэгдэһэниие бариимталангүй бэшэгдэшэһэн, зохихо комиссяар юундэшьеб абташаһан дуунуудые манай дуушад һурахаяа арсадаг байхань зүйтэй. Тиимэ дуунуудые дуулахаяа айгаагүй дуушаниие муу дуулана, үгэеэ эдижэрхинэ, аялгадаа дарагдашана гэхэ мэтээр хүнүүдэй шүүмжэлэн хэлэхэшье буруугүй. Энээн дээрэһээ зарим дуунууд олон түмэн зоной дунда үргэнөөр нэбтэрэнгүй, харгыдаа хаташадаг, шэрэсэлдэһээр шэргэшэдэг байхань халагламаар.

Гурбадахяар, шэнэ, һайн дуунуудые олоной дунда тараалгые хайша хэрэгээр, өөрөө бүтэхэ ябадалда табижархиһан байнабди. Дуу захидаг, конкурс эмхидхэдэг, тэдэ дуунуудые тушаан абадаг газарнууд (Культурын министерство, Радиокомитет, театр, Арадай зохёолой байшан гэхэ мэтэ) олон аад, тэдэ дуунуудаа (эгээл һайнуудыень шэлэһэн хойноо) олондо нэбтэрүүлхэ гэжэ ехээр оролдодоггүй, тэрэ шухала ажалые эмхидхэжэ, шэглүүлжэ, саг үргэлжэ шалгажа, хинажа байха газар үгы. Тиимэ дээрэһээ, шэнээр бэшэгдэһэн дуунууд хүсэд шалгагдангүйгөөр, дуушадта дуулуулжа туршангүйгөөр, олоной хэлсэлгэдэ табигдангүйгөөр, хоёр-гурбан һайхашааһан хүнүүдэй һанамжаар лэ тон ульгамаар абташадаг аад, саашадаа тэдэнь «үхэрһөө хашан» болошодог. Дуушадта хүрөө һаа, абяагүйгөөр голуулшадаг, зондо хүрөө болоо һаа, зутараар шүүмжэлүүлшэдэг. Тэрээнһээ уламжалан, баһа һайн дуунууд дуушадташье, зондошье хүрэнгүй үлэшэдэг.

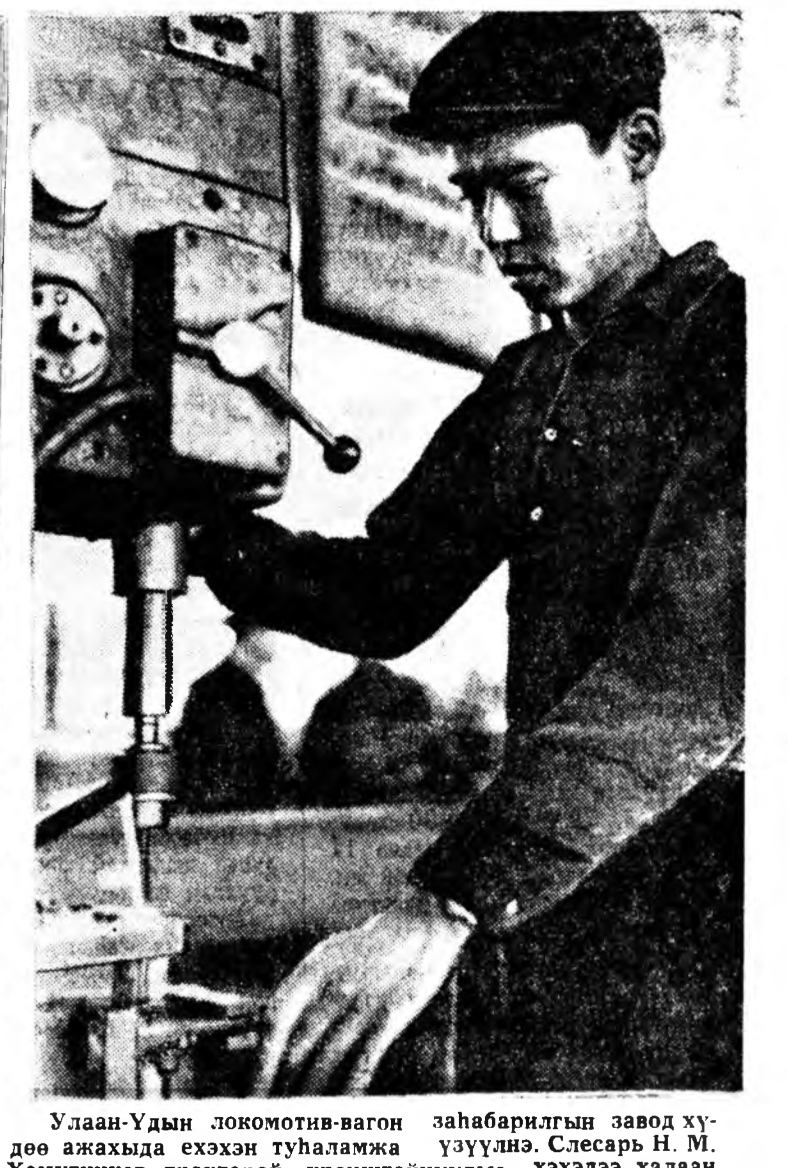
Манай дуушадай дунда олоной дуулаха дуунуудые нэбтэрүүлхэ халуун зорилготойшуул үсөөн байхань халаглалтай байна. Эрхим дуушадаймнай репертуар соо шэнэ дуунууд үсөөн лэ зандаа, жэлдээ нэгэ-хоёроор нэмэдэг жэшээтэй агша. Тиихэдэ хоороор дуулаха дуунууд бүришье үсөөнөөр дэлгэрдэг. Ушар юуб гэхэдэ, һүүлэй манай ансамблиин хоор, оперно театрай хоор шэнэ буряад дуунуудые тон хомороор һуража дууладаг болошоо. Республика соомнай хоровой бүлгэм бии хэбэртэй аад, ганса нэрэһээнь бэшэ, хэһэн юумэнь үгы шахуу.

Эдэ бүгэдэ, тобшо тэдыгээр табигдаһан асуудалнуудта Культурын министерство анхаралаа табиха бэзэ гэжэ найдагдана. Зүгөөр энээн тухай мүнөө эхилһэн РСФСР-эй композиторнуудай союзай секретариадай нүүдэл суглаан дээрэ үгэ хүүр гараха бэзэ гэжэ һанагдана.

Юрэнхы дээрэ абахада, буряад шэнэ дуу зохёолгон ехэхэн гээгдэлтэй, бэшэгдэһэн дуунуудтамнай дутуу дунданууд бии гээшэ. Юрэ, һайн дуунууд үлүү олон болошоо гэжэ хэзээшье байдаггүй, ходол дуталдажа байдаг шуу.

Тиибэ яабашье, шэнэ дуунууд бии гү? Бии! Зүгөөр олоной дунда нэтэрүүгээр нэбтэрүүлхэ саг тулаа!

Цэдэн ГАЛСАНОВ.

Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын завод хүдөө ажахыда ехэхэн туһаламжа үзүүлнэ. Слесарь Н. М. Хомутников тракторай кронштейнүүдые хэхэдээ, халаан бүриингөө даабари 180 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Зураг дээрэ: нүхэр Хомутников кронштейн үрэмдэжэ байна.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

Цыдып ЖАМБАЛОВ

СЭГНЭШЭГҮЙ БЭЛЭГ

Хүгшэрхэ гээшэ бэлэн бэшэ даа:
Хүрэһөөр намайе хүгшөө таняагүй.
Уран хурса, сэлмэг һонор харасатай
Урданай нюдэн бэшэ—туяагүй.
Анханда айл-аймаг хүршэ байдаг,
Андалдан, бэлэг-сэлэгээ зорюулдаг
Мэдээжэ энэ үндэр наһатай хүгшөөгэйдэ
Мэндыень мэдэхээ хүрөөб зорюута.
— Алид угай, хэнэй хүбүүн хэн бэлэйш?—
Алад дээгүүрни шэртэн намһаа асууна.
Тооложо, тобшолжо хэлэжэ угэн гэһээш —
Толгойгоо барин, хүгшөө гэмэрэн һуушана.
— Зүнгөө төөримэр! Зүнтэг энэ хүгшөөшни,
Зүб дээ, һаял таниба хаб даа.
Иимэл ха һэн! Эрэ хүн болошоолши,
Эрхим лэ гээшэш үүдым татаа хадаа....
Агтай үдхэн сайгаа аягалан хүндэлнэ.
Бидэл хоёрбди һэеы гэрэй дунда...
Бэринь—ажалдаа, ашаһарынь эрдэм шудална.
Һарбайгаал түнтүүем удаан удаан таалажа,
Һанаха гансаяа һанаандаа гэнтэ оруулна.
Хүбүүнэйнгээ бэшэ, бэриингээ хойморто
налайжа,
Хүбүүнэйнгээ хүбүүдтэ — ашанартаа
олзуурхан һууна.
...Хахасаха саг ерэбэ. Харгыгаа хороохом.
Харин хүгшөө мэгдэшэбэ нэрэ һурагүй:
Саахар гү, конфетэ бэлэглэхээ яараа ха,
Саг соогоо ханзын түлхюур олдобогүй.
Холын хүниие хооһоор гаргаха нүгэл —
Холын иимэ буряадайм ёһо заншал.
Юрөөлынь дуулангүй, бэлэгынь абангүй
гарабал,
Юрэдөө таарамжагүй юм. Хүгшэд гомдохол.
Хүгшөөдэ һанаагаа зобоноб харин би,
Хүрэһөөр үгэхэ бэлэг үгы байбал даа.
Нам уруу нюргаа тэнииилгэн зоримгой:
— Наһаяа бэлэглэнэб! — гээд, хэлэбэл даа.
Наһан! Хүнэй наһалха наһан!
Хүрьһэтэ дэлхэйдэ эдлэхэ нангин наһан!
Иихэдээ би эды хүрэтэрөө амиды,
Энэ хүгшэндэл, зуу хүрэхэ хүн губи?!
Оо! Хэды удаан ажаһууха гээшэбиб!
Оо! Хэды ехээр ажаллаха гээшэбиб!
Оо! Яаһан олые хараха гээшэбиб!
Оо! Яаһан һайн юумэ гээшэб!
Энэм — юунһээш сэнтэй баялиг ха юм,
Энэм — юунтэйш жэшэшэгүй булаг ха юм!
Һайнта даа, буурал толгойто эхэ,
Һайхан энэ сэгнэшэгүй бэлэгыетнай эдлэхэ
Энэ наһаяа
Эхэ орондоо зорюулхаб,
Тушэглэн ябаа
Түрэл арадтаа бэлэглэхэб!
...Хэрбээ гэнтэ юрөөлдэтнай хүрэнгүй,
Хэрэггүйгөөр наһаяа эдлэхэ болоо һаа,
Шэрүүн дайнда мүнхэрэн унаһан
хүбүүнэйтнай
Шэгшиидэньшье хүрөөгүйб гэжэ өөрыгөө
тоолуужам.

Уншагты, атаархагты!...

...аа ганзагада, хүлөө дүрөө...рэжэ», хуулиин наһа гүй... Агуу ехэ Эхэ оронойнгоо эр... болоһондоо хүн бүхэн бая... омогорходог болонхой. ...ше ойлгосотой ааб даа. Со...оной эрхэтэн — хүбүүд, ба... нангин эрхэ болон уялгаяа ... эдлэжэ, коммунис общест...уу хэжэ туһа нэмэри ...абиб гэжэ һанахадаа, шэн... түрэдэг, барагдашагүй ехэ ...ай сүлөөтэ республикада ...һэндөө баярладаг.

...ха-консервын комбинадай ... һаруул клуб. Улаан хи...рэ «Советскэ паспорт» гэ... эндэ суглараг шадай ню...мүнгэтэн толорно.

...ой саана үйлэдбэриин тү...үл—СССР-эй, Буряадай ...эй Верховно Соведүүдэй депутадууд Маланья Афанасьева, Мария Завгородняя, Социалис Ажалай Герой Клавдия Филиппова болон бусад һууна. ВЛКСМ-эй Октябрьска райкомой секретарь Вячеслав Подлеснов совет эрхэтэдтэ зорюулагдаһан үдэшые нэрьемэ альга ташалган доро нээгээд, Октябрьска районэй паспортна столой начальник М. С. Киреев, СССР-эй Верховно Соведэй депутат М. Афанасьева гэгшэдтэ үдэшынгөө эстафетэ барюулна.

Совет ороной эрхэтэн тэжэ үнэмшэлһэн паспорт абахын тула сугларһан залуушуул аха нүхэдэйнгөө, хуулиин түлөөлэгшэдэй амаршалгын үгэнүүдые альга ташалгаар угтана. Удаань «Бидэнэр бултадаа Эхэ һайхан оронойнгоо эрхэтэд байһандаа угаа ехээр баясажа, сэдьхэлээ хүдэлгэнхэйбди,—гэжэ залуухан басаган Светлана Москвитина совет эрхэтэнэй паспорт абахадаа хэлээ.

Ажалай арюун замда гаража ябаһан мяха-консервын комбинадай ажалша, хүдэлмэришэн залуушуулай үдэшын һургуулида һуралсадаг Светлана Матющенко, профессионально-техническэ училищида һуралсажа байһан эхир хоёр Сергей, Валерий Меркушевтэн болон бусад, хамтадаа 55 хүбүүд, басагадта совет паспорт барюулагдана.

— Совет эрхэтэнэй бүлэдэ нэмэһэн таанад нангин эрхэеэ нюдэнэй сэсэгы мэтэ хамгаалжа, ёһотойл Советскэ Союзай эрхэтэн гүүлэжэ, хаанашье ябаа хадаа, һайн һайхан абари зан харуулжа, арад зондоо магтуулжа ябыт,—гэжэ Социалис Ажалай Герой Клавдия Ивановна Филиппова залуу үетэнөө юрөөгөө.

— Хүндэтэ залуу эрхэтэд! Бидэнэр таанадай гарта юрын үнэмшэлгэ барюулна бэшэбди, харин Совет ороной эрхэтэнэй гэршэ, паспорт бэлэглэнэбди. Тиимэһээ таанарта һайн һайхан ажабайдал, зол жаргал халуун зүрхэнһөө юрөөнэбди. Хэнэйтнайшье мэдэһээр, залуу Совет гүрэнэй эрхэтэдэй паспорт абалсаһан пролетариадай агууехэ поэт Владимир Маяковский иигэжэ шүлэглэн бэшээ һааб даа:

Уншагты, атаархагты
Би Советскэ Союзай
эрхэтэнби...

Энэ үгын гол удхань хадаа Совет ороной түлөөлэгшэ бүхэниие нангин уялгаяа сэбэр һайханаар дүүргэжэ ябахые уряална гээшэ. Таанад иимэ һайхан ажабайдалай сэсэгүүдээр һалбарһан сагта түрэһэнэйнгөө урманда ажал хүдэлмэридөө һайнаар хандажа, замай залууршад болон магтуулжа, алдар солоо дуудуулжа ябахыетнай хүсэнэб,—гээд, бүд нэхэгшэ Маланья Афанасьевагай юрөөхэдэнь, нэрьемэ альга ташалган хүгжэмэй ирагуу һайхан аялгатай ниилэн, һүр жабхалантайгаар зэдэлбэ.

Б. Цыремпилов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **1. Суглаанай президиум. 2. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат М. Завгородняя Светлана Москвитинада паспорт барюулжа байна.**

Б. Апицай романай герой амиды мэндэ

Немец уран зохёолшо Бруно Апицай бэшэһэн «Шононуудай дунда нюсэгэн хүн» гэһэн романиие Германиин болон мүн дэлхэйн бусад олон оронуудай хэдэ миллион хүнүүд уншаһан байха. Бухенвальдда үнэхөөр болоһон һүртэ муухай трагединүүдэн нэгые үндэһэ һуури болгоһон энэ романаар ДЕФА студида үргэн экрантай фильм гаргаһан байна. Гитлерэй үхэлэй концлагерьта тамалагдагшад уласхоорондын подпольно комитедэй хүтэлбэреэр яажа тэмсэжэ байһаниинь тус ном дотороо шье, фильм соошье гайхамшагта хүсэтэйгөөр харуулагданхай. Лагерьта ороһон нэгэ бишыхан хүбүүе фашист зэрлигүүдэй алалгаһаа нюун далдалхадаа, Бухенвальдын тамалагдагшад али зэргэ ехэ гашуун зоболон эдлэжэ байһан тухай нилээд тодорхойгоор бэшэгдэһэн байна.

Бухенвальдын бишыхан зоболонто хүбүүнэй саашанхи хуби заяан тухай юушье мэдэгдэхэгүй байһан юм. Тэрэ хүбүүн амиды мэндэ Варшавада, Краковта байдаг. Москвада һуража байна. фашизмда тамалуулагдан алагдагшадай дурасхаалда зорюулан Бухенвальдда шэнэ музей һаяхан нээхэдэ байлсаба гэхэ мэтын элдэб суу, шэмээ тараһан байгаа. Теэд эдэ бүхы суурхалнууд үнэн бэшэ, харин олдоһон залуу хүнүүд зүбхэн тэрэ Бухенвальдын хүбүүнэй нэрэтэнүүд байһан болоно.

Тиигээд, һаяшаг бүгэдые гайхуулма һонин зүйл хэблэлдэ толилогдобо: Бухенвальдын хүбүүн олдоо. Тэрэ хүбүүн амиды мэндэ. Нэрэнь Стефэн Ежи Цвейг! Юрист Захари Цвейг гэгшын хүбүүн. Эсэгэнь Бухенвальдын лагерьта зобоогдожо байһан. Мүнөө амиды мэндэ, Тель-Авив хотодо байдаг. Стефанай эхэ эгэшэ хоёрынь фашист алууршадта алагдаһан. Стефан мүнөө 23 наһатай, Лион хотын политехническэ институдай студент. Энэ үедэ Штутгарт хотодо (ФРГ), урдань Бухенвальдын лагерьта зобоогдоһон, Вилли Брейхерт гэгшындэ айлшалжа байна.

Стефанай фото-зурагые болон тэрэнэй Бруно Апицта бэшэһэн бэшэгэй факсимиле (зурагые) газетэнүүд толилно: Б. Апицай номые Лион хотын библиотекэ соо француз хэлэн дээрэ уншажа танилсаһанайнгаа һүүлээр бэшэбэб гэжэ Стефан мэдээсэнэ. Мүн Тель-Авивһаа Стефанай эсэгын бэшэһэн бэшэгһээ абтаһан зарим зүйлнүүд тунхаглагдаба.

—Баяртай мэдээсэл абтажа, минии зүрхэ доһолгон хүхюулбэ. Өөрынгөө хүбүүе олоһондол баярланаб. Би Бухенвальдын тамада зобожо байхадаа, Стефанай ами абаралсаха хэрэгтэ хабаадалсажа, өөрынгөө гар дээрэ тэрэ хүбүүе олон удаа тэбэригшэ бэлэйб...— гэжэ Б. Апиц мэдүүлнэ.

Немец тэмсэлшэд — фашизмда эсэргүүсэгшэд, Бухенвальдын үхэлэй лагерьта урдань зобожо байһан хүнүүд бүхэн «Бухенвальдын бишыхан хүбүүнтэй» яабал түргэн уулзахые хүсэнэ.

Евгений БАШМАЧНИКОВ,
ТАСС-ай корреспондент.
Берлин.

ТАРИЛГА ХЭЛГЫН ШЭНЭ МАШИНАНУУД БА СОЦИАЛИС ХҮДӨӨ АЖАХЫН ЗЭР ЗЭМСЭГҮҮД

БАТА БЭХИ, АРЬБАЛАЛТАТАЙ, БҮТЭЭСЭ ЕХЭТЭЙ

Хүдөө ажахые үргэлжэдэнь оньһожоруулгада КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленум дээрэ ехэ анхарал хандуулагдаа. Приднепровско совнархозой тарилгын машина бүтээлгын талаар түрүү, тусхай конструкторскэ бюрогой главна конструктор-начальник Иван АНТОНЕНКОТЭЙ АПН-эй корреспондент уулзажа, тарилга хэлгын техникэ нарижуулан һайжаруулгаар ямар хүдэлмэриин хэгдэжэ байһан тухай хөөрэжэ үгэхыень тэрэниие гуйһан байна.

...ЖЭЛ БҮРИ Советскэ Союзда 220 ...он тухай га газар тараалан ... тарилга хэгдэдэг юм гэжэ мэ... Агротехническэ эрхим һайн ...рто тарилга хэхын тулада бү... ехэтэй олохон машинанууд ...тэй. Совет конструкторнууд ... машина бүтээгшэд иимэ тех... олоор зохёон байгуулна. Нё... жэлдэ имагтал сеялкэ 200 ...ан хэһэгээр бүтээн гаргагда... байха юм.

...рилга хэхэ Эсэгэ ороной оло... машинанууд шанараараа хи... саанахи сеялкэнүүдһээ һураг... һайн юм. Жэшээлхэдэ, манай ... бүтээгдэһэн кукуруза болон ... пропашной ургамалнуудые ...тирна аргаар тариха тусхай ...этэй сеялкэ 800 кило... шэгнүүртэй. Америкын «Мак...» гэжэ мэдээжэ фирмын энэ зорилгоор бүтээн гаргаһан сеялкэ тэрээнһээ 1,5 дахин хүндэ —дархигар томо байна. Манай орондо бүтээгдэһэн сеялкэ — часай 10 километрэй, харин Америкын сеялкэ часай оройдоол 7 километрэй скоростьтойгоор хүдэлжэ шадаха байна.

Шагтагалагдадаг машинануудта орходоо нилээд арьбалалта ехэтэй тарилга хэхэ олохон машинанууд СССР-тэ зохёон байгуулагдажа, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээ. Тэдэниие бүтээлгэдэ түмэр багаар гаргашалагдана; гэхэ зуура, агрегадуудыень бэлэхэнээр жолоододог байһан дээрэһээнь тэдэниие ашаглахадашье таатай зохид юм. Тракторист эдэ агрегадуудыень жолоодожо шадаха.

Һүүлэй арбан жэлэй туршада шагтагалагдадаг машинануудай орондо тарилга хэхэ 450 мянган элдэб машинанууд бүтээгдээ. Наада захынь абахада, тэдэниие ашаглалга жэлдээ 75 миллионһоо үлүүтэй түхэриг, 80 мянга тухай тонно металл гүрэндэ арьбалалта хэхэ, колхоз, совхозуудта нэгэ үдэрэй туршада 48 миллионһоо дээшэ хүнэй хүдэлһэнэй жэшээтэй саг алмаха юм.

Мүнөө тарилга хэхэ оньһото техникэ бүтээхын тулада имагтал металл бэшэ, харин шэнэ материалнууд, түбхын түрүүлэн пластмасса, капрон, тусхай резинэ, сайр шудхалаанууд улам бүри үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоно. Энэ хадаа сеялкэнүүдэй шэгнүүр нилээд хүнгэдхэхэһөө гадна, детальнуудыень һураггүй бата бэхи, тоһодохо газарнуудыень үсөөн болгодог байна. Эсэстээ машинануудай хойноһоо техническэ харууһалга багаар хэгдэдэг, тэдэ бүтээсэ ехэтэй болодог, үни удаан хүдэлдэг. Һүүлэй жэлнүүдтэ тарилга хэлгын машинанууадай ашаглагдаха болзор 12-һоо 18 һарада хүрөө, харин ойрын жэлнүүдтэ бүришье дээшэлхэ юм.

Һүүлэй үедэ тус тустаа 3,6 метр үргэн абасатай дүрбэн сеялкэ шэрэжэ ябадаг агрегат хүдэлдэг болонхой. Айхабтар хүсэтэй трактор тэдэниие зүдхэн шэрэдэг. Тиихэдээ часай арбан километр скоростьтойгоор хүдэлжэ, арбан час соо 100 гаран гектар талмайда тарилга хэжэ шадаха. Тарилга хэхэдээ, нэгэн доро борнойлжо ябадаг дээрэһээ ургасын гаралгые түргэдхэдэг.

Мүнөө конструкторнууд хүдөө ажахын машина бүтээлгын эрдэм ухаанай эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта нара һалхинда һандаран һалаһан хүрьһэтэй газарта тарилга хэлгын элдэб машинануудые зохёожо байнхай. Ургаса хуряаһанай һүүлээр лущильнигуудаар элдүүрилэгдэһэн газарта тарилга хэхэ сеялкэ-культиватор, тарянай дискэ сеялкэ гүрэнэй туршалга, шалгалтануудые амжалтатайгаар гараа. Ойрын хоёр-гурбан жэлэй туршада часай 18 километр скоростьтойгоор хүдэлхэ тарянай бүтээсэ ехэтэй шэнэ сеялкэ зохёон гаргагдаха.

Арбан жэлэй урда тээ Советскэ Союзда 3,5 миллион гектарта кукуруза таригдадаг байһан һаа, харин мүнөө энэ ургамал арба дахин ехэ талмай эзэлнэ. Энэ үнэтэ ургамал тарихын тулада һүүлэй үедэ хэдэн машинанууд, тэрэ тоодо нүхэн бүхэндэ нэгэ жэгдээр үрэһэ хаядаг квадратно-гнездовой сеялкэ зохёогдонхой. Удаань нэгэн доро үрэһэ хаяха, газарай хүрьһэндэ утэгжүүлгэ оруулха аргатай машина зохёон бүтээгдэһэн байха юм. Энэ хадаа имагтал ажалай бүтээсые хоёр дахин ехэдхэхэһээ гадна, минеральна үтэгжүүлгэ гаргашалгые хороогоо. Һаяхан конструкторнууд кукурузын энэ сеялкэдэ наран сэсэг, бобы, соя, горох болон бусад ургамалнуудые тариха түхеэрэлгэ һуулган хабсарһан байна.

Байгша ондо кукурузын шэнэ түхэлэй сеялкэ бүтээгдэхэ. Урдын машинануудһаа илгаань юуб гэхэдэ, тэрэ квадратно-гнездовой гү, али пунктирна аргаар зурууд хоорондын элдэб зайтайгаар (60-һаа 105 сантиметр хүрэтэр) тарилга хэхэ зуураа, гранулированна минеральна үтэгжүүлгэнүүдые оруулха юм. Тиихэдээ сеялкэ часай 10 километр скоростьтойгоор хүдэлжэ, халаан соогоо 30—35 гектарта тарилга хэхэ.

Һүүлэй арбан жэлэй хугасаа соо СССР-тэ 3 үлүүтэй дахин ехээр свёклын таригдадаг болоһонтой дашарамдуулан, эрдэмтэд болон конструкторнууд свёкло тариха бүтээсэ ехэтэй сеялкэнүүдые зохёон байгуулха талаар ехэ оролдолго хэшээл гаргаха ушартай болоо. Саахарай свёклын үрэһэ зурууд зуруудаар хаяха шэнэ машинанууд, тэрэ тоодо 12 зурууд абажа ябаха хоёр секцитэй ба 18 зурууд абажа ябаха гурбан секцитэй сеялкэнүүд, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээ.

Совет эрдэмтэ-селекционернүүд саахарай свёклын үрэһэнэй сорт бии болгоо. Тэрэниие тарижа ургуулгын шэнэ технологи зохёогдонхой. Свёклын һалаагүй үрэһэ пунктирна аргаар тарихын тулада сеялкэ-культиватор — растениепитатель гэжэ нэрэтэй сеялкэ бүтээгдээ. Энэмнай мүн баһа нэгэн доро үрэһэ хаяха, ургамалда тэжээл оруулха аргатай юм. Эдэ машинануудые ашаглалга үрэһэ гаргашалгые нилээд хороохо, гар ажал усадхаха, свёкло ургуулгын үнэ сэн хямдаруулха байна. Хойшодоо тэрэ пунктирна аргаар тарилга хэхэ сеялкэ-культиватортай ба нэмэлтэ тэжээл оруулха, мүн баһа гаршууха, просо, горох, соя болон бусад ургамалнуудые тариха түхеэрэлгэнүүдтэйгээр бүтээн гаргагдадаг болохо.

Свёкло тариха сеялкын шэнэ конструкци байгуулха хүдэлмэри амжалтатайгаар үргэлжэлһөөр. Машина часай 12—15 километр скоростьтойгоор хүдэлжэ, тарилга хэжэ шадаха байна. Һайнаар тарилга хэхын тулада тарилгын аппарадуудыень, сошнигуудыень нарижуулха юм.

Үрэһэ хаяхадаа газарай хүрьһэндэ минеральна үтэгжүүлгэнүүдые оруулгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ, мүн баһа сеялкэнүүдтэ үтэгжүүлгэ эюулэн хэхэдэ гаргашалагдадаг ажалай гаргашые хороохо зорилготойгоор шэнжэлэлгын хүдэлмэри үргэнөөр хэгдэжэ байнхай.

Үтэгжүүлгэ хэхэ талаар центробежнэ аппарадуудтай шэнэ конструкциин агрегат зохёогдоо юм. Багсаахада гурбан тонно бункертай, үтэгжүүлгэ өөрөө ашаалха тусхай түхеэрэлгэтэй. Тус машина часай 12 километр скоростьтойгоор ажаллажа шадаха. Һаяхан гүрэнэй шалгалта дээрэ тэрэ һайн сэгнэлтэ абаа.

Хүдөө ажахын һайн, шэнэ техникэ хадаа богонихон болзор соо тарилга хэжэ, ажалай гаргаша багаар гарган, эрхим һайн ургаса абаха арга хүдөөгэй ажалшадта олгохол. Хэдэ мянгаад совет эрдэмтэд, конструкторнууд, машина бүтээгшэд иимэ шэжэм техникэ зохёон байгуулха талаар эршэмтэйгээр ажаллана. Энэнь үндэр баян, тогтууритай һайн ургаса абаха арга олгон, манай арад зоной ажана байдалые улам бүри баян дэлгэр болгохо бшуу.

Түүхын хуудаhанhаа

Түрүүшын коммуна

Баргажанай уездын партиина организациин архивай хэрэг уудалhаар байтар үни холын, үнгэрhэн сагай hонин документнүүд олдоно. Тиихэ сагай түрүүшын коммунистнар хүдөө ажахые социалис ёhоор шэнэдхэн байгуулха талаар түрүүшын алхам хэhэн байна.

РКП(б)-гэй Читканай партиина ячейка 1920 оной декабрьда эмхидхэгдэhэн байгаа. Ячейкын түрүүшын суглаан дээр коммуна эмхидхэхэ тухай асуудал табигдаhан байха юм. Тингэжэ тэндэ табигдаhан асуудал хүсэндөө хүргэгдөө. 1921 оной эхээр Баргажанай уездэ түрүүшын хамтын ажал—хүдөө ажахын коммуна тогтоогдобо. Анха тэрэ хамтарал ушөөл, дунда шадалтай арбан булэhөө бүридүүлэгдэ hэн. Түрүүшын хамтын энэ ажахы 7 моритой, 22 үхэртэй, 20 хонитой байгаа. Эхин тарилгаа 11 десятина талмай дээрэ хэhэн юм. Коллектив оройдоо 22 десятина газартай байhан.

Коммунын гэшүүд өөhэдынгөө түрүүшынгээ суглаан дээрэ хамтынгаа ажахые научна коммунизмын үндэhэ hуури табигша Карл Марксын нэрээр нэрлэhэн байна. Тус коммунада коммунистнар, комсомолшууд орощон юм. Тэдэнэй тоодо партиин гэшүүд И. А. Зарубин, Е. Р. Беляев, М. А. Малыгин, И. И. Малыгин, С. Ф. Зарубин, комсомолшууд В. Ф. Грибенников, И. С. Максимов болон бусад ороно.

Түрүүшын коммунын тогтоходо Читкан тосхондо мянга шахуу айл hуужа байhан. Тэрэ үедэ ангиин тэмсэл шангаар хурсадаа. Эсэр Агафоновой хүтэлбэрээр тэндэхи нюдарган баяшууд Бодров, Шаврин, Козырев болон бусад коммунада эсэргүүсэн, тарашадай дунда элдэб эсын идхалга хэhэн байна. Коммунынхид хэды үсөөн болобошье, тэдэнине бэедээ халдаахагүй, эбтэй эмхитэй хүсэн байhан юм.

Коммуна жэл ераха тума ургаа, хүгжөө. 1929 ондо хүдөө ажахын артель болгогдоо. Тингэжэ нютагайнгаа бүхы үгытэй, дунда шадалтай зонине хамаруулhан байна.

Артелине анха эмхидхэлсэhэн, хүтэлбэрилэлсэhэн аха нүхэдэйнгөө арюун замые үргэлжэлүүлhэн эрдэм мэргэжэл түгэс залуу үетэн тэндэ олоороо урган гараа, түрүү ажахынүүдай зэргэдэ ябаа. Дурбэн жэлэй саада тээ дурсагдаhан колхоз Баргажанай совхозтой ниилэжэ, гурэнэй томохон ажахын горитойхон отделени болонхой.

Отделениин hаалиин фермэ совхозой түрүү фермэ юм. Энэ оной январьда тус фермэ 245 центнер hү hааха түсэбтэй байhан аад, 248 центнер абажа, түсэбөө үлүүлшэбэ. Тэндэхи түрүү hаалишан коммунис Анна Кожевина 1640 килограмм hү hааха үүлгатай байhан аад, 1832 килограмм hааба. Тэрэшэлэн коммунист Ольга Максимова уялгаа холо үлүүлэн дүүргээ.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин болон февралиин Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдээр зоригжоhон отделениин hаалишад энэ жэлдэ hү hаалгые 5460 центнертэ хүргэхэ гэhэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр хүдэлнэ.

С. Коновалов.

Буркоопсоюзай ашаанай хэдэн олон автомашинанууд үбэлэй тэгай хада хабсагайн үбэрөөр ябажа, малшад, хонишодто дулаан юм. Мүнөө эдэнээр Мон Орлик лаан хубсаhа, эдеэ хоолой зүйл тушаагдаhан мяха, тоhо, hооhо, шинанууд бусаха замдаа ябана. шэмэрүүн хүйтэнэй үедэ Аха нютаг хубсаhа хүнар, эдеэ хоол шэрэдэг гэhэн маршрудаар ябажа, холын гүүртэ, отарануудай малшадта дүнэрэжэ байнхай. Эдэнэр эндэhээ гэдэргээ бусаха замдаа гурэндэ арhа абаашадаг юм. Зураг дээрэ: Буркоопсоюзай ашаанай автома-

Д. ДУГАРОВАЙ фото.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо (Түнхэнэй үйлэдбэриин управлени) жэшээтэ ажалаараа түрүүшүүл олон юм. Колхозой амжалта туйладаг, шэнэ ажалаа оложо хүдэлдэг Буда Ивановна соогоо сүүтай болонхой.

Мүнөө үедэ энэ дүршэлтэй шалгардаг, эдэбхи үүсхэлтэй түрүүшэ ажалда ябахадаа заабол айнгаа оншо дүршэлые шадамараар Малхеева нютагтаа, управлени

бэрхэ тугалшан 30 тугал дааша абаад, саг соонь зүбөөр эдээлүүлжэ, харуулжа, сүүхэдэдэ түс бүрнин шэгнүүрине 800 грамм хүрэтэр нэмэжэ. Тэжээлээ заабол дутаалгабагүй, амтаруулжа минеральна тэжээл hайса үгэдэг.

Зураг дээрэ: тугалшан Буда Малхеева.

Д. ЧИМИТОВЭЙ фото.

Жэшээтэ hайнаар

Улаан-Үдын 5-дахи столовын хөёрдохи филиал аhала hайнаар хүдэлнэ. Тэрэнэй дурадхал, hайшаалайнь дэбтэршье хараад үзэхэдэ, олон зон дурсагдаhан, столовын ажал хүдэлмэрине магтажа бэшэhэн байха юм. Нэн түрүүн эдээ хоолынь олон янзын аад, амта шанар hайнтайгаар бэлдэгдэhэн байна гэжэ тэмдэглэгдэнхэй. Жэшээнь, мяха, загаhа бүйлүүлжэ бэлдэhэн блюдэнүүдынь хэдэ амтатай hайн байдаг.

Тиихэдээ тогоошодой муу бэшэр хүдэлдэгынь элирхэ үгэнэ. Аяар Красноярск, Эрхүү, мүн Хяагта городhоошье ерэшэд, мүн бусад олон хүнүүд магтадаг.

Дурсагдаhан столовынхидой ажал хүдэлмэри олондо үлэгэр жэшээ болохо үгэмөөр.

В. Нижник.

hАЯЛ ХАДА зарим түрэлэй түрүүтэ зэрлиг амитад хосорон дуулаха туйлдаа хүреэд байгаа. Жэшээнь, сайгые хэдэн зуун лэ толгой үлөөд байгаа. Энэ антилопо Казахстанай эгээн лэ булуу захэ газарнуудта дайралдадаг бөлоо. Зэрлиг морин—тарпан, талын буха шэнги, баhа сайгашье үхэжэ барагдахань гэжэ hанагдаhан юм.

Мүнөө СССР-эй газар дайдаар таранхай 6—7 миллион зэрлиг турүүта амитадай 3 миллион түхайнь — сайгагууд. Тэдэ 2,5 миллион дурбэлжэн километр талмай дээрэ дайралдадаг.

Ондоо нэгэ турүүта ан—боро гүрөөhэн гурба дахин олошороо. Тэрэшэлэн, буга, хандагайнууд баhал hайнаар үдэжэ байна. Хорин жэлэй урда тээ тэдэнэр дүүhэн шахуу хюдагдаhан гэжэ hанахаар бэлэй, теэд мүнөө хандагайн 800 мянгаhаа олон. Хандагайнууд ойн захаар, уhа гол зубшаан, хойто зүгэй болон дунда полосагай олохон газар нютагуудаар байралханхай. Тэдэнэй хүн зонтой газартаашье орожо ерэдэгынь али олон ушаргадаг. Унгэраагшэ зун Москвагай ой модото Измайловска сэсэрлиг тэ ерэhэн хүүгэд тэрээ руунь хандагайнуудай хашаалгыhан бэлшэжэ ябахые харahан байна.

Турүүта зэрлиг амитадай дахинаа нигэжэ үдэлгэдэ юун туhалааб? Эдэ түрэлэй амитадай биологическа өөрсэ шэнжэ шанарынь, баhа тэдэниие хамгаалха талаар абтаhан шанга хэмжээ-

Зэрлиг ангууд хамгаалагдана

нүүд шиидхэхы үүргэ дүүргээ гэжэ мэдээжэ совет зоолог профессор Андрей Банников тоолоно. Сайгаагуудые огто агнахагүй гэжэ 1919 ондо батлан абтаhан хуули тэдэниие абараа. Хожомынь хандагай тушаашье иимэ хэмжээнүүд абтаа hэн.

Зэрлиг турүүта амитадай эгээн аюулта дайсанинь — шоно. Хаанта Россида үй түмэөрөө удаhэн шононууд зэрлиг ан гүрөөл хюдахаhаа байтагай, гэрэй малдашье добтолдог байгаа. Ганса нэгэ хэгдэдэг спортивна агнуури шононуудые юу үсөөрүүлхэ hэм. Зарим жэлнүүдтэ гарюуhан шоно оро, буга, үхэр мал, хони хэдэн зуу мянгаар бахуудаг, эдидэг hэн ха. Совет засагай тогтоhонhоо хойшо мяхаша эдэ арьяатад хюдагдадаг болоо. Шоно мурдадаг мэргэжэлтэ ангуушад, баhа самолёт, вертолёдоршье намнажа, тэдэниие алададаг байха юм. Шонын олон газарта хорото бодосуудые хэрэглэдэг. Эдэ бүгэдэ hайн үрэ дүн үгэнэ. Тиимэhээ оро сайгагай hүрэгүүдтэ, буга хандагайда шонын добтолхо хоморой ушар болонхой.

Манай байгаалиин эдэ үнэтэ амитадые сахин хамгаалхын тулада баhа ондоошье хэмжээнүүд абтанхай. Жэшээнь, эмэ сайгагууд дулаагалхадаа, бүтүү бүглүү газар олохо хородог егерьнүүд эдэ газарыень сахин хададаг. Ган гасуур жэлнүүдтэ зэрлиг амитадта түсхай үhалуурине газарнуудые түхеэржэ үгэдэг.

Зэрлиг амитадые гүрэнэй зүгhөө хамгаалалга, олзоборилгын хэрэгые нарижуулан hайжаруулhаар элдэб түрэлэй зэрлиг турүүта ангуудай олоор үдэхэдэ туhална. Арбан гурбан түрэлэй зэрлиг турүүта ан гүрөөл агнаха, олзоборилхые зубшөөрэгдэнхэй. Тиин 6 мянга шахуу тонно мяха, олон тоото арhа шүрбэhэ, ехэхэн эм домой зүйлнүүдые абадаг байна.

Семён Смуглый,
АПН-эй корреспондент.

Шатар

Владивосток городто мэдээсэнэ

Алас-Дурна зүгэй зонин рүү hуури ээлжын тэмцээн мурысөөн ээлжээр бадахи, дурбэдэхи га үнгэргэгдэбэ. Мастер дидадууд А. Сумкин, Барский (Сахалиная) гэгшэдэй наадан эндэ шадай анхаралые тата часай турша тулалдаатай рэй наадан хойшолуу байгаа. Хойто үдэрынь наадаяа hэргээжэ, Анатолий кин нухэрөө шүүhэн Улаан-Үдын Владимир Шатын мастерта кандидат росмыловые, Александр С Камчаткын шатаршан С выe шүүгээ.

Дурбэдэхи уулзалгын до манай шатаршад Власов, гэр хойр наадаа. Эдэ хойр залга тэнсэлэгээр дүүржээ да шатаршан—мастерта кандидат Сумкин Шатын нэгэн ратай Малюк гэгшэтэй наадаан уулзалгаа хойшолуулаа.

Вл. Егоров.

Бурядай хүдөө ажахын Сибириин технологическа институдай студентнүүд хоорондо тараар мурысөөн хэжэ дүн Хүдөө ажахын институдай таршад энэ уулзалгаа «Бурятия» ниис булгэмэй Центральна ведэй түрүү hуури эзэлэв мурысөөндэ хабаадалсаха эрхэтэй бо. Студентнүүдэй спартакиададаа зориулагдаhан мурысөөн Эрхүү городто hэм.

Л. Коренев.

СОВЕТ КОСМОНАВТНУУД СТОКГОЛЬМ ЕРЭБЭ

СТОКГОЛЬМ, мартын 1. (ТАСС). «Швеция—СССР» гэжэ булгэмүүдэй союзай уряалаар совет космонавтнууд Ю. А. Гагарин, В. Ф. Быковский мүнөөдэр эндэ ерээ.

Советскэ Союзэй болон Швециин национальна тугуудаар гоёон шэмэглэгдэhэн аэродром дээрэ хэдэн зуун угтагшад суглараа. «Швеция—СССР» гэжэ булгэмүүдэй союзай правлениин гэшүүд, Швециин олонниитын түлөөлэгшэд, СССР-hээ Швецидэ байдаг элшэн сайд Н. Д. Белохвостиков, Стокгольмдо байдаг дипломатическа түлөөлэгшэд, Швецидэхи совет эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд, Швеции болон гадаадын хэблэлэй түлөөлэгшэд тэдэнэй дунда байлсаа.

«Швеция—СССР» гэжэ булгэмүүдэй союзай правлениин түрүүлэгшэ Эрланд фон Ховстен космонавтнуудта хандан амаршалгын үгэ хэлээ.

Ю. А. Гагарин харюун амаршалгын түлөө баясхалан хүргөөд, Шведэй арадта зол жаргал болон амжалтануудые хүсэжэ байhанаа элирхэйлэн мэдүүлээ.

* * *

СТОКГОЛЬМ, мартын 2. ТАСС-ай корреспондент И. Мокрецов нигэжэ дамжуулна:

Совет космонавт Ю. А. Гагарин Швециин ниислэлдэ ерээд байhан хоёрдохи үдэрэйнгөө үглөөгүүр Стокгольмын hуралсалай газарнуудай нэгэнэй дирекцидэ болон hургаалидта айлшалаа. Далхэй даарахи түрүүшын космонавтын энэ hургуулида ерэhэнэй тэмдэг болгон дирекциинь Ю. А. Гагаринда дурасхаалта медаль барюулаа. Ю. А. Гагарин харюудай үгэ хэлэхэдээ, хани халуунаар угтаhанайнь түлөө зээдтэ баясхалан хүргөө.

Стокгольмын урда талын hуурил ошохые В. Ф. Быковские урйhаан байгаа. Космонавтые амаршалхын тулада энэ hуурилай бүхы hургуулинуудай hурагшадай делегаци эндэ спортивна зал соо сугларaa. hуурилай муниципальна засагаархидай сайхалга хэжэ Валерий Быковские хүндэлөө.

Ю. А. Гагаринине болон В. Ф. Быковскиие уриhан бэшэгүүд Швециин элдэб городууд болон hуурин газарнуудhаа эдэ үдэрнүүдтэ абтана.

Ю. А. Гагаринай, В. Ф. Быковскиин ерэhэндэ Швециин ниислэлэй бүхы хэблэл ехэ анхарал хандуулна.

РРП-гэй делегаци Пекин ерэбэ

ПЕКИН, мартын 2. (ТАСС). ... тадай компартиин делегациин захын тулада РРП-гэй ЦК-гай литбюрогой гэшүүн нүхэр Ион Георге Маурер түрүүтэй Румыниин дэлмэринэй партиин делегаци ноодэр Пекин ерээ.

Аюулгүйн Соведэй

НЬЮ-ЙОРК, мартын 3. (ТАСС). ООН-ой Аюулгүйн Соведэй сэр. ... арын табан гэшүүд—Норвеги, ... ки, Бразили, Марокко болон ... Ячата Эрье гэжэ орон— ... асуудалаар резолюциин проект ... үсэгэдэр Аюулгүйн Соведтэ ... рaа дурадхаа.

«Кипрэ амгалан байдал ... талаар ООН-ай хүсэнүүдые ... правительствын зүбшөө... байгуулха» гэжэ резолюциин ... hанамжалан дурадхаа. ... Греции, Турциин болон ... правительствануудтай зүбш... ООН-ой генеральна секретарь ... хүсэнүүдэй состав болон ... тодорхойлхо ёhотой болоно. ... байhан хэмжээнүүд тухай ... элидхэжэ байха зориглоор ... нүүдэй командалагшые У ... да томилхо ёhотой юм.

«Уласхоорондын хүсэнүүд ... гые гурба hарын болзороор ... эльгээжэ ябадал хараалhан ... ектые зохёолго Аюулгүйн ... зургаадахи саг зурган зургаа ... хословахи хабаадалсагүй.

ЭКА-гай сесси хүдэлмэрээ дүүргэбэ

АДДИС-АБЕБА, мартын 2. (ТАСС). Африка тушаа ООН-ой экономическа комиссиин (ЭКА) зургаадахи сесси Эфиопиин ниислэл Аддис-Абебада болоод, мүнөөдэр хүдэлмэрээ дүүргэбэ.

Национальна хандуулые бэхижүүлхэ, хүдөө ажахые хүгжөөхэ ... шын түсэб зохёохо талаар ... өгөөнүүдай политикые зубшөөрэлгэ ... hуулха байhан тухай ... дахан элидхэл ЭКА-гай ... засеадани дээрэ hайшаагдаа.

ЭКА-гай сесси экономикын ... лахо асуудалаар резолюциин ... да, түсэблэлгын асуудалаар ... кын оронуудай конференци ... гэхэ тухай шиидхэбэри гаргаа.

ЭКА-гай удаадахи сесси Найроби (Кени) ерэхэ жэлдэ болохо юм.

Х а б а р е р э э

МАРТ—Байгалай үмэнэдэхи хабарай түрүүшын hара. Үбэл ушөө үнгэрhэн тэмдэгүй, hарын эхеэр hүниндөө 30—40 градус хүрэтэр хүйтэрхэ. Наран дулаахан шаража, саhан hулагүй шэмэлэн хайлана. Энэ hара үбэлые үдэшэн, саhатай толгой барана. Хүрэнөөр хадын энгэр майлын саhан эрээлhэн, удаань тала дайда, ой тайгын саhан хайлаха. Гол горходто, мүн Сэлэнгэ мүрэн болон бусадай мүльhэн дээрэ уhаhан саhан хайлажа арилха. Тингэжэ hаба hубагүүдаар hайрэмай уhан харьялха. Бага саhатай тала дайдын саhан хайлажа түргэн харалбашье, шиг нойтонь тогтонгүй үнгэршэхэ.

Мартын hүүлээр республикын ехэнхи газар дайда дээрэхи саhан хайлажа барагдадаг. Тингэ тингэhээр республикын хойто захын нютагуудай болон хадын саhан hииржэ. Гэбэшье, үндэр hарьдагай орой мүнгэтэн сайбалзаха.

Энэ hарада ехэ дулаан удэрнүүд болодог. Тиимэ үдэрнүүдтэ 1—6 градус хүрэтэр дулаардаг байха юм. Зарим жэлдэ hарын hүүлээр уларилай дулаан 15—21 градуста хүрэшэдэг байна.

Заримдаа мартда хүйтэрвэд, hалхилаад абадаг. Шуурганшье болохо.

Хүхэ буха шубуун үндэр модоной оройдо үнихэнэй hүушанхэй, дулаан болоhоной тэмдэг үзүүлэн дуугардаг гээшэ. Бургаhанай гүргэн монсойжо, халhанайнгаа хуурахалаар барбагар борохон буурсаг гаража, апрель соо сэсэглэхэ.

Наруули дулаан газарнуудта зарим ургаса ами абажа, hулагүй ногоожо эхилдэг байха юм. Саhанэй хайлаhан тала дайдаар алаг түүн болон дулаан ороной бусад шубууд үзэгдэжэ эхилдэг байна. Эдэ шубууд түрүүшээр Хяагтада, Зэдын голдо, тиигэhээр байтар Улаан-Үдээ үзэгдэдэг, удаань хойто аймагуудта бии болодог. hарын hүүлээр тохорюун бии болоно, хонгёо хоолойгоороо холын зайда дуугаа суурятуулха. Мүльhэнэй захын уhан, харзэ соогуур hоно нугаhан хаа-яа харагдадаг болохо. «Уhанай хээээ дулаасаhые нугаhад мэдэхэ» гэhэн аман үгэ бии. Нуга тохойн хонхор жалга соогуур тогтоhон саhан энэ тэндэ байhаар байха. Суусагаалжан, хабтагаалжан шубууд болдог болхиин забhараар байралан ниидэдэг. Ойн заха, түлгэ модон соогуур алтан гургалдай арюухан дуугаа жэмбүүрдэхэ.

Уринай ами унахалаар ой тайга соогуур сэнгүү. Хүхэ буха шубуунай абяан ходоодо дуулдаха. Тоншуул энээгүүр тэрээгүүр модо тонхон торшогоноулха абяагаа шангадхаха. Бургааhа, мойhо модото шугы соогуур алаг шаазгай олоороо байhан, үүр уурхайгаа заhаха. Улаан залаата шубуунhые хойто зүг тээшэ ошохые шамдана. Урда тала барижа убэлжэдэг турлааг мүн эд үүр уурилаа бэлэдхэхээ хойто зүг шэгшэдэг.

Үбэлэй үедэ эшэнэдэ ородог тарбаган, зумбараа гэхэ мэтын амитан хаа-яа үзэгдэдэг болохо.

Буга хандагай, боро гүрөөhэн уула хадын хяра багаар байрлажа, хайлаhан саhатай хагданда, энгэр майла руу гараха. Боро гүрөөhэнэй эбэр хүсэжэ ургахаа болихо. Тиихэдэ буга, хандагайн эбэр ургажа эхилдэг байха юм. Шандаганай үhэн гүужэжэ, зүhөө хубилгадаг.

Зарим жэлдэ мартын hүүл багаар гулубхаагай дальбараа дэгдэээхэй дэгжээж ниидэжэ эхилдэг байна. Эртын сохо, эрбээхэй болон бусад хорхой шумуул ами орожо, тала дайдаар элбэгжэхэ.

hарын hүүлээр дулаан уларилтайшье жэл болохо магад. Тиимэ жэлдэ наруули дулаан энгэр майла руу харыhан сэсэг hанбардаг гээшэ.

Байгал мүльhөөр бүрхэгөөтэй заагаараа байхадань, хаб загаhан бэлдэhэн hүхөөрөө гү, али мүльhэнэй хахарhан забhараар дээшээ гаража, наранда игаадаг байха юм. Мартын hүүлээр энэ амитан зулзагалдаг байна.

Ин. Котов.

Сагай уларил

Улаан-Үдын гидрометеоэсерваториин мэдээсэhэнэй ёhоор, мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэйшэг байха, зарим нютагуудаар багаар зэрэгэр саhан орохо. Баруун хойто зүгhөө hулахаанаар hалхилха. Хойто аймагуудта 13—18, урда зүгэй газар нютагуудта 9—14, Улаан-Үдэ городто үглөөгүүр 21—23, үдэртөө 11—13 градус хүйтэн болохоор барсаагдана.

Мартын 5—6-най үдэрнүүдтэ республика дотор үүлэтэй байха, зарим нютагуудта саhан орохо. Баруун хойто зүгhөө hулахаанаар hалхилха. hүниндөө 22—27, үдэртөө 5—10 градус хүйтэн байхаар хүлеэгдэнэ.

Ехэ hайн үрэ дүн

ГАВАНА, мартын 2. (ТАСС). Кубада 1963 оной турша соо полиомиелидээр оройдоол нэгэ хүн үбшэлhэн байна гэжэ Кубын Элүүрые хамгаалхын министрэй орлогшо Эленио Феррер мэдүүлээ. Хоёр жэлэй урда тээ жэлэй турша соо 350 шахуу хүн иимэ үбшөөр үбшэлдэг байгаа. Нэгэтэйhээ 14 хүрэтэр наhатай үхибүүдтэ полиомиелидые hэргылхэ вакцинаар тарилга хэhэнэйнгээ ашаар Кубын врачнууд иимэ гайхамшагта амжалта туйлаа.

Энэ hайн hайхан хэрэгтэнь ахэ дүү Кубын арадта Советскэ Союз сэгнэшэгүй ехэ туhаламжа үзүүлээ. Полиомиелидые hэргылхэ дурбэ миллион гурбан зуу мянган доза вакцина Куба СССР-hээ абаhан байна.

Италиин компартиин гэшүүд олон болоно

РИМ, мартын 2. (ТАСС). Партиина документнүүдые hэлгэхэ кампаниин ямараар үнгэржэ байhан тухай информационно мэдээсэлые Италиин коммунис партиин секретариат толилоо. Мэдээсэл соонь иигэжэ хэлэгдэнэ. Мүнөө коммунис партиин гэшүүдэй 92 процентнь өөhэдынгөө документнүүдые hэлгээд, 1964 ондо гаргагдаhан шэнэ түхэлэй партбилеэдүүдые абаад байна.

Партиина документнүүдые hэлгэхэ кампаниин үедэ Италиин компартида 135.000 шэнэ гэшүүн абтаа.

Хианастасио Уругвайн правительствын толгойлогшо болобо

МОНТЕВИДЕО, мартын 2. ТАСС-ай корреспондент Е. Ельшов нигэжэ дамжуулна:

Республикын конституциин ёhоор Уругвайн национальна правительственна соведэй түрүүлэгшэ (гүрэн түрые болон правительствые коллегиальна ёhоор толгойлогшо,—редакциин ажаглалта) мартын 1-дэ hэлгэгдэбэ. Энэ тушаалые национальна зонхилхы партиин түлөөлэгшэ, инженер, урдын правительствын ниитын хүдэлмэриин министр байhан 69 наhатай Луис Хианастасио нэгэ жэлэй болзороор эзэлбэ.

Луис Хианастасио 1894 оной ноябриин 11-дэ Монтевидеодо түрэhэн юм. 1918 ондо университедэй математическа факультет дүүргээд, хүүргэ болон харгынуудые бариха инженерэй нэрэ зэргэтэй болоhон байгаа. Удаан сагай турша соо барилгын компаниинуудта элдэб тушаалнуудые даадаг, университедтэ лекцинүүдые уншадаг байhан юм. Экономическа асуудалнуудаар тэрэ зохёолнуудые бэшэнхэй.

Национальна парти удаан саг соо забhарлаhанайнгаа hүүлээр 1958 ондо дахяад засагые гартаа абаhан, Хианастасио ниитын хүдэлмэриин министрээр томилогдоhон байгаа. 1962 оной ноябрьда тэрэ национальна правительствын соведэй составта орощон байна.

Капиталай орон-тамын зоболон

Амиды хүнүүдэй эрхын түлөө

Окаяма городой больницада 51 наhатайдаа Сигеру Асахи наhа бараба. Энэ хүн хэдэн жэлэй урда тээ үбшэлжэ, хэбтэри болоhон байгаа. Гансал үбшэнhөө шалтагаалжа Асахи үхэhэн бэшэ юм. Тэрэнэй hүүлшын жэлнүүдые харад үзэхэдэ, иимэ тобшолол хэлтэй. Энэ хүнэй наhа бараhанай түлөө харюусалтан ниилээд ехэ хуби Японийн зонхилхо байгаа ниитын байгуулалтада тудана.

«Бүхы эрхэтэд элүүр энхэ ажаhууха, соёл болбосоролой талаар хүгжэхэ багашье hаа, найдамтай эрхэтэй»—гэжэ Японой конституци соо бэшээтэй. Асахи иимэ эрхэ эдлэдэг байгаа гү? Конституци соо хэлэгдэhэнэй ёhоор Асахи болон Японой хэдэн миллион хүнүүд ажаhууха шадаха байгаа гү?

Ушэхаан ханаадаар үбшэлөөд, гүрэнэй больницада хэбтэhэн хүнүүдтэ Японой элүүрые хамгаалгын, социальна тэдхэмжын министерство hарадаа оройдоол 600 иен мүнгэ үгэдэг. Хэрбээ килограмм мяханай түлөө 800 иен, килограмм тоhоной түлөө—700 иен, килограмм загаhанай түлөө—300 иен, килограмм рисэй түлөө 120 иен гэжэ мэдэхэдэ түлэдэг байхада, энэ мүнгөөр юу хэхэтэйб? Японийн эрхэ байдалда ябаhа дундуур салин хүлhэтэй хүнүүдшье эдэ эдээ хоол үдэр бүри эдихэ аргагүй байдаг. hарадаа 600 иен мүнгэн... Эээ элдин нохой тэжээхын тула нютагай засагаарhаа үдэр бүри 60 иен мүнгэ гаргашадаг лэ!

Асахи түрэл гаралшьегүй, түрэлхидшьегүй байhан. hарадаа 600 иен—бэшэ юушье капиталис обществодо тэрэниие үгөөгүй. Тингээдлэ Асахи аргаа ядахадаа энэ обществодо зарга баряа бэлэй. Министерствэдэ нэхэлгэ бэшээ бэшээд хэрэг тэрэ нигэжэ дурдаа hэн. Эды шэнээн мүнгэн тэтгэмжээр ажаhууха арга байгаагүй гэжэ элүүр хүнэй үлэн хоолоорьые ябахада дутаха байна. Энэ ушар конституцида таарахагүй. Намда ехэ юумэн хэрэгтэй бэшэ. Больницын эдеэндэ нэмэлтэ болгон, hарадаа арбаад үндэгэ, 100 грамм тоhо, нэгэ баха гүрэ жэмэс эрингэ—бэшэ юумэ намда хэрэгтэй гэжэ тэрэ хүн туйгаа hэн.

Нютагай засаг архид бэ министерствэ тэрэниие арсаhан байгаа. «Гомдохо газар байхагүй... Теэд би анигүй үхэхэ аргагүйб»,—гэжэ тэрэ бэшээ бэлэй. Үбшэлhэн хэдэн мянгаад ондоо хүнүүдэй ами наhа абархын түлөө Асахи сүүдтэ хандаба.

1960 оной октябрь hарада тэрэнэй хандалгые хаража үзэhэн Токиогой районно сүүд иимэ толилоо хээ. Үбшэнтэниие тэдхэхэ гэсэн ажабайдал сахиха түхэй хүулине хазагайруулха мүртөө конституцияи зүришэдэнэ.

Гэбшье министерствын дура халаар энэ хэрэгые дахин хаража үзэhэн Токиогой дээдэ зэргын сүүд ондоо hанамжатай байба. hарын 600 иен—уушханай хажааhатайне тэдхэлгэдэ аhала «хүрэмөөр» мүнгэн гэжэ тэрэнэй абаhан шиидхэбэри соо бэшээтэй байгаа hэн. Асахиин эрилтэ хангагдаха аргагүй. Ушарынь гэхэдэ, тэрэнэй адли тулюур туйган хүнүүд Японодо 10 миллион шахуу юм. Тиимэ мүртөө ороной сан мүнгэнэй байдалда тэдэндэ туhалжа шадахагүй байна.

Сүүдэй нимэ шиидхэбэрине Японой олонниитэ ехэ зэбүүрхэлтэйгээр угтаа hэн. Токиогой дээдэ зэргын сүүдэй шиидхэбэрине дахин хаража үзэхын түлөө хүдэлгөөн орон дотор эхилээ hэн. Энэнэй hүүлээр хэрэгынь Японой Верховно сүүдтэ дамжуулан үгтэhэн байха. hаяын сагта энэ хэрэгые дахин шэнээр хаража үзэхэ ёhотой байгаа.

Асахи энэ удэр хүрэтэр амиды ябаагүй. Японой правительствын зонхилхы партиин ябуулдаг политика тэрэнэй наhа бараhанай шалтагаан байгаа гээд «Асахиин хэрэг» дахин хаража үзэхын түлөө дэлгэрhэн хүдэлгөөнэй комитедэй мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Зүгөөр бидэ динлдэхэгүйбди гэжэ энэ мэдүүлгэ соонь онсолон тэмдэглэгдэнэ. Асахиин наhа баралга хадаа эрхим hайн байдалай түлөө, амиды хүнүүдэй эрхын түлөө саашанхи тэмсэлдэ бидэние уряална.

Ю. ВДОВИН.
ТАСС-ай корр.

Токио.

КИПРЭЙ ДЕЛЕГАЦИ АФИНА ОРОХОЁО ГАРАБА

НИКОЗИ, мартын 2. ТАСС-ай корреспондент, «Правда» газетын түсхай корреспондент нигэжэ дамжуулна:

Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй уялгые дүүргэгшэ—худалдаа наймаанай болон промышленностиин министр А. Араузос, дотоодын хэрэгүүдэй министр П. Георгиадис гэгшэдhээ бүридэhэн Кипрэй Республикын правительствын делегаци Афина орохоёо мүнөөдэр Никозиhоо ниидэн гараа. Февралиин 25-да ... hан бэшэгтээ президент М... сай урhан харюу Греции ... министр Г. Папандреу гэгшэ... рэй министрнүүд барюулха ... бэшэгынь хэблээд ... да толилоо ... лалаар ... Кипрэй ... Делегаци ... Греции правительство ... хабаадаха юм.

Байгалай эрьедэ.
И. ЯХНОВЕЦКИЙН фотоэтюд.

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—..., отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—32-74 и ...дов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00054. Зак. № 250.

БУРЯАД ҮНЭН

4 дэхи нюур
1964 оной мартын 4.